

Motion till riksdagen 1999/2000:kd300 JD

av Alf Svensson m.fl. (kd)

med anledning av prop. 1999/2000:1 Budgetpropositionen
för 2000

Kristdemokraternas budgetalternativ för år 2000

1 Sammanfattning.....	3
2 Den ekonomiska utvecklingen	8
2.1 Den internationella konjunkturutvecklingen.....	8
2.2 Den svenska konjunkturutvecklingen.....	10
2.2.1 Utvecklingen i år - bättre än väntat.....	10
2.2.2 Inflationen, räntorna och kronkursen	11
2.2.3 Utvecklingen år 2000	12
2.2.4 Utvecklingen år 2001 och 2002	12
3 Regeringens budgetproposition	13
3.1 Regeringen är handlingsförlamad	13
3.2 Massarbetslösheten och dess kostnader består	13
3.3 Ett tolfte misslyckande	13
3.4 Högre statsskuld och långsiktig obalans i statsfinanserna	14
3.5 Statistikpolitik och målsättningar som inte uppfylls	14
3.6 Brister i välfärden.....	15
3.7 Regeringen försitter chansen.....	15
3.8 Tillväxtskeptiska samarbetspartier	16
3.9 Ingen stimulans av vita hushållstjänster	17
3.10 Arbetsmarknadens funktionssätt försämrats	17
3.11 Regeringen kan inte hantera internationaliseringen av ekonomin	18
4 Kristdemokraternas alternativ	19
4.1 En social och ekologisk marknadsekonomi ger långsiktiga tillväxtförutsättningar.....	19
4.2 Ett gott företagarklimat skapar nya framtidsjobb.....	20
4.3 Ökad sysselsättning tryggar välfärden.....	21
4.4 Att få behålla en större del av sin egen lön bryter bidragsberoendet	23
4.5 En minskad statsskuld ger frihet åt kommande generationer	24
4.6 En bättre fördelningspolitik skapar möjligheter för fler	25
5 Prioriterade områden.....	26
5.1 Tillväxtpolitik för nya jobb.....	26
5.2 En skattepolitik där alla får behålla mer av sin egen lön.....	31
5.3 En reformerad familjepolitik.....	33
5.4 Bättre pensioner.....	35
5.5 Vården, omsorgen och skolan	36
5.6 Ett återupprättat rättsväsende	36
5.7 Inriktning på kommande överföringsbelopp till hushållen.....	37

6 Kommunsektorn	38
6.1 Saneringspolitiken och kommunsektorn	38
6.2 Budgetpropositionen för år 2000	39
6.2.1 Underfinansierat maxtaxeförslag	39
6.3 Minska kommunsektorns bidragsberoende	40
6.4 Det behövs mer än statsbidrag för att trygga kommuninvånarnas framtida behov	41
6.4.1 Behoven ökar snabbare än resurserna	41
6.4.2 Bättre företag- och sysselsättningsklimat säkrar vården	42
6.4.3 Potential för samordning och effektivisering	42
6.4.4 Avskaffa utförsäljningsstoppet	43
6.4.5 Kommuner ska inte konkurrera ut företag	43
6.5 Skillnad mellan kort och lång sikt	43
6.6 Det kommunala utjämningsystemet	44
6.6.1 Förena utjämning med incitament för tillväxt	44
6.6.2 Inkomstutjämningen	45
6.6.3 Statlig delegation och expertgrupp	45
6.7 Förändringar som ekonomiskt påverkar kommunsektorn	46
7 Budgetpolitikens inriktning	48
7.1 Överskottsmål för offentlig sektor	48
7.1.1 Regeringens överskottsmål innebär inte längre någon säkerhetsmarginal...	48
7.1.2 Kristdemokraternas ställningstagande till nuvarande överskottsmål	50
7.2 Utgiftstaken	51
7.3 Statens lånebehov och statsskuld	51
8 Statens inkomster	52
9 Statens utgifter och utgiftstak	53
9.1 Fördelning på utgiftsområden år 2000 och preliminär fördelning 2001–2002...	53
9.1.1 Utgiftsområde 1. Rikets styrelse	53
9.1.2 Utgiftsområde 2. Samhällsekonomi och finansförvaltning	54
9.1.3 Utgiftsområde 3: Skatteförvaltning och uppbörd	54
9.1.4 Utgiftsområde 4. Rättsväsendet	55
9.1.5 Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	55
9.1.6 Utgiftsområde 6. Totalförsvaret	55
9.1.7 Utgiftsområde 7. Internationellt bistånd	56
9.1.8 Utgiftsområde 8. Invandrare och flyktingar	57
9.1.9 Utgiftsområde 9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg	57
9.1.10 Utgiftsområde 10. Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	58
9.1.11 Utgiftsområde 11. Ekonomisk trygghet vid ålderdom	59
9.1.12 Utgiftsområde 12. Ekonomisk trygghet för familjer och barn	60
9.1.13 Utgiftsområde 13. Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	61
9.1.14 Utgiftsområde 14. Arbetsmarknad och arbetsliv	61
9.1.15 Utgiftsområde 15. Studiestöd	62
9.1.16 Utgiftsområde 16. Utbildning och universitetsforskning	63
9.1.17 Utgiftsområde 17. Kultur, medier och trossamfund	63
9.1.18 Utgiftsområde 18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	64
9.1.19 Utgiftsområde 19. Regional utjämning och utveckling	65
9.1.20 Utgiftsområde 20. Allmän miljö- och naturvård	66
9.1.21 Utgiftsområde 21. Energi	66
9.1.22 Utgiftsområde 22. Kommunikationer	66
9.1.23 Utgiftsområde 23. Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar ...	67
9.1.24 Utgiftsområde 24. Näringsliv	68
9.1.25 Utgiftsområde 25. Allmänna bidrag till kommuner	69

9.1.26 Utgiftsområde 26. Statsskuldräntor m.m.....	69
9.1.27 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	70
9.2 Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	71
9.3 Budgeteringsmarginalen	72
9.4 Utgiftstak för staten	72
9.5 Utgiftstak för den offentliga sektorn	73
10 Hemställan.....	73

1 Sammanfattning

Det är glädjande att det går bättre för Sverige och att fler nu får jobb. Det går tyvärr inte bra för alla i Sverige, inte heller går det bra för hela Sverige. Det allvarliga är att regeringen inte vårdar grunden för en långsiktigt hållbar välfärd. Det är oacceptabelt att gamla fortsätter att fara illa, barnen inte får en trygg och bra skola, rättssamhället förfaller och företag, kapital och kunskap flyr landet. Den välfärd blir otrygg som vilar på världens högsta skattesatser på lättflyktiga, och redan flyende skattebaser.

När nu en bättre internationell konjunktur gör att svensk ekonomi går bättre borde regeringen tagit chansen att rätta till de djupgående strukturella problem som gjort att Sverige gått från 4:e platsen bland industriländernas välfärdsliga 1970 till 17:e platsen i år. Men inte heller 2000 års budgetproposition innehåller några konkreta förslag som skulle kunna öka tillväxten i den svenska ekonomin och därmed antalet nya jobb. Massarbetslösheten kostar det svenska folkhushållet upp mot 100 miljarder kronor, förutom förlorad självkänsla och framtidstro för de drabbade.

Kristdemokraternas budgetalternativ tar sikte på att öka sysselsättningen så kraftfullt att välfärden kan tryggas för alla. I motionen föreslås åtgärder för att åstadkomma:

- Ett så bra företagsklimat att landets företagare vågar satsa och nyanställa
- En skattepolitik där alla får behålla mer av sin lön
- Mer tid för barnen
- Höjda och trygga pensioner
- Världig vård utan köer
- Fler lärare i grundskolan
- Sänkt skatt på boende
- Ett återupprättat rättsväsende
- En ökad miljöstatsning och bättre villkor för jordbruket
- Att jordens fattigaste ges bättre utvecklingsmöjligheter

På ovanstående områden är den socialdemokratiska regeringens politik utpräglad bristfällig eller direkt felaktig.

Sverige behöver en offensiv tillväxtpolitik för nya jobb

En sådan åstadkoms genom regelförenklingar, skattesänkningar och stabila villkor i kombination med strukturella åtgärder som förbättrar ekonomins funktionssätt och avlägsnar de seglivade bromsmekanismer som i snart 30 år underminerat den svenska ekonomins utvecklingskraft och bäddat för dagens massarbetslöshet och brister i välfärden.

De flesta finanspolitiska åtgärder som föreslås i motionen har även strukturella effekter.

Skatterna för tjänstesektorn och på arbetande kapital sänks och arbetsgivaravgifterna på lönesummor upp till 900.000 kronor sänks med tio procentenheter från 2001. Riskkapitalavdraget återinförs, dubbelbeskattningen avskaffas, förmögenhetsskatten avvecklas i två steg, hushållssparande och kompetensutveckling uppmuntras. Utöver inkomstskattesänkningar och strukturella reformer föreslås satsningar på ca 25 miljarder kronor den kommande treårsperioden för företagande och långsiktig tillväxt.

Det svenska högskattesamhället har nått orimliga proportioner

I motionen läggs förslag så att alla får behålla mer av sin egen lön, genom bland annat en successiv höjning av grundavdraget. 2000 sänks inkomstskatten med ca 250 kr/månad, eller drygt 3000 kronor per år. Grundavdragshöjningen omfattar även skattepliktiga transfereringar och gäller för pensionärer i de fall där deras särskilda grundavdrag understiger det av kristdemokraterna föreslagna grundavdraget i den kommunala beskattningen. Från och med år 2001 kommer denna grundavdragshöjning kosta ytterligare 3 miljarder kronor eftersom samtliga pensionärer då kommer in i det vanliga skattesystemet, som en följd av pensionsreformen. Förslaget ger förutsättningar för en bättre fungerande lönebildning och innebär dessutom förbättringar för sommar- eller extraarbetande ungdomar. Med vårt föreslagna grundavdrag kan man tjäna 18300 kronor per år innan man behöver betala kommunalskatt jämfört med 8700 kronor i dag.

Lönebildningen förbättras, därmed tillväxtmöjligheterna, samtidigt som bidragsberoendet minskas. Kommunerna kompenseras fullt ut för skattebortfallet i enlighet med finansieringsprincipen.

Barnfamiljer och pensionärer är två grupper som blir vinnare med kristdemokraternas politik. De har allt för länge varit förlorare med den socialdemokratiska politiken.

Ett vårdnadsbidrag för barn mellan 1 och 3 år införs på 10 procent av basbeloppet (3640 kr) per månad. Garantinivån i föräldraförsäkringen höjs från dagens 60 kronor per dag till 120 kronor per dag. Kontaktdagarna återinförs i föräldraförsäkringen.

Utbyggt vårdnadsbidrag

Från och med år 2001 påbörjas en utbyggnad av vårdnadsbidraget så att det beloppsmässigt blir högre, 4000 kronor per månad. Från år 2002 avsätts medel för att ge föräldrarna till alla 3 – 6-åringar ett belopp som kan användas fritt under sammanlagt 360 dagar under resterande del av barnets förskoletid.

En avdragsrätt på maximalt 10 procent av prisbasbeloppet per månad (3660 kronor) införs från den 1 juli 2000 för styrkta barnomsorgskostnader för alla barn mellan 1 och 3 år.

Regeringens planerade barnbidragshöjning senareläggs ett år för att i stället möjliggöra omedelbara förbättringar för de barnfamiljer som har det sämst ställt ekonomiskt. Detta uppnås genom förbättringar av bostadsbidraget. Det särskilda bidraget i bostadsbidraget (de del som enbart beror på antalet barn) höjs med 100 kronor per månad och barn. De individuella inkomstgränserna i bostadsbidraget för makar/samboende avskaffas och den gemensamma inkomstgränsen sätts till 117000 kronor. Ytnormen för den bostadsbidragsgrundande ytan utökas med 10 kvadratmeter i respektive kategori. Från år 2001 förs medel motsvarande 50 kronor per barn och månad över från det generella barnbidraget till förbättringarna i bostadsbidraget. Det innebär att det generella barnbidraget höjs från 750 kronor till 800 kronor år 2001, och till 900 kronor år 2002.

Kristdemokraterna anser att den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) ska beräknas som genomsnittet av de senaste två årens inkomster. Detta påverkar även föräldraförsäkringen. Barnfamiljerna kommer dessutom att gynnas av den generella skattesänkning som föreslås för inkomsttagare genom en höjning av grundavdraget.

Pensionstillskottet höjs med 200 kr/månad från 1 januari 2000. Detta förslag gynnar alla de som har låg eller ingen ATP. År 2001 träder det nya pensionssystemet i kraft vad gäller den nya garantipensionen, som efter skatt kommer att bli ca 100 kronor högre per månad än dagens folkpension och pensionstillskott. Pensionstillskottet försvinner då helt och hållet. Från och med år 2001 kommer i stället det höjda grundavdrag som

föreslås i denna motion, till följd av pensionsreformen, att omfatta hela pensionärskollektivet, vilket gör att även de pensionärer med lägst pension kommer att få sänkt skatt med ca 250 kronor per månad.

Jämfört med dagens situation kommer alltså de sämst ställda pensionärerna att få ca 350 kronor mer per månad år 2001 med kristdemokraternas politik.

Hela inkomstprövningen av änkepensionen slopas och bostadstillägget för pensionärer föreslås höjas från år 2001. Inkomstprövningen av bostadstillägget skall inte omfatta fritidsfastighet. Omställningspensionen för efterlevande återställs från 6 till 12 månader.

Grundavdragshöjningen som kristdemokraterna föreslår under år 2000 gäller även för pensionärer i de fall där deras särskilda grundavdrag (SGA) understiger det av kristdemokraterna föreslagna grundavdraget i den kommunala beskattningen. Ungefär 1,3 miljoner pensionärer kommer därmed att få sänkt skatt till följd av denna förändring under år 2000. Från år 2001 kommer, som nämnts ovan, hela pensionärskollektivet att beskattas i det vanliga skattesystemet (med undantag för den allmänna pensionsavgiften som pensionärer inte betalas), vilket leder till sänkt skatt med ca 250 kronor per månad, eller drygt 3000 kronor per år.

Rättsväsendet förstärks genom ett resurstillskott på 320 miljoner kronor nästa år.

Polisväsendet får ytterligare 200 miljoner kronor, åklagarväsendet 50 miljoner kronor, domstolarna 60 miljoner kronor och kriminalvården ytterligare 10 miljoner.

Skattemyndigheterna ges bättre möjligheter till uppföljning och bekämpning av skattebrott. Tullen och kustbevakningen tilldelas 120 miljoner ytterligare för att motverka gränsöverskridande brottslighet.

Värdig vård och kortare köer kräver nu på kort sikt mer resurser genom ökade statsbidrag. Kristdemokraterna anslår i motionen 3,5 miljarder kronor utöver regeringens förslag för de kommande åren. Men på längre sikt är det bara tillkomsten av nya jobb som kan säkerställa finansieringen av de ökade krav som bl a den demografiska utvecklingen ställer. Därför satsas mycket på att förbättra tillväxten och sysselsättningen.

Jordbruket, sjöfarten och åkerinäringen ges stärkt utvecklingskraft för överlevnad i Sverige främst genom skatteharmonisering med de viktigaste konkurrentländerna.

Biståndet till de fattigaste höjs med 1,1 miljarder kronor under nästa år.

Utrymmet för personligt ansvarstagande och tillväxt ökas genom att det totala skattetrycket sänks med ca 9, 17 respektive 31 miljarder kronor netto de kommande tre åren. I förhållande till regeringens förslag föreslås det statliga utgiftstaket år 2000 bli 8 miljarder kronor lägre, år 2001 bli 16 miljarder kronor lägre, och 25 miljarder kronor lägre år 2002.

Finansiering av föreslagna reformer

Kristdemokraternas budgetalternativ bygger på omprioriteringar inom och mellan olika utgiftsområden och mellan inkomst- och utgiftssidan i statsbudgeten. Både inkomster och utgifter är lägre i vårt alternativ. Budgetbalans uppnås på en lägre nivå än med regeringens politik.

Exempel på besparingar och omprioriteringar vi vill göra för att uppnå de förslag och reformer vi vill göra är minskning av presstödet, nej till den kraftiga ökningen av anslagen till regeringskansliet, besparingar på myndigheter under de flesta utgiftsområden, en andra karensdag i sjukförsäkringen, ny beräkningsgrund för SGI i sjuk- och föräldraförsäkringen, neddragning av anslaget till förtidspensioner och därtill hörande statlig ålderspensionsavgift till följd av en aktiv och utökad rehabilitering, delvis behovsprövat barnbidrag, uppskjuten höjning av barnbidraget, ökad egenfinansieringsgrad (33%) i arbetslöshetsförsäkringen, besparing på AMV, avskaffande av flyttningsbidrag, borttagande av N/T-stödet, realistisk utbildningssatsning inom universitet och högskolor samt inom kunskapslyftet, nej till fackliga utbildningsbidrag, minskade bidrag till Ford och General Motors (nej till bilforskningsbidrag) nej till ytterligare lokala investeringsprogram, besparingar på Väg- och Banverk samt nej till svenskt företagsstöd inom Östersjömiljarden.

Skattesänkningarna för 2000 och 2001 begränsas av stabiliseringspolitiska skäl i förhållande till kristdemokraternas förslag i våras. Den fortsatta utvecklingen fram till vårpropositionen i april 2000 får avgöra om ytterligare skattesänkningar kan genomföras. Till skillnad från regeringens proposition innebär kristdemokraternas budgetalternativ ett överskott (0,9 miljarder kronor) i statens finansiella sparande år 2002. Statsskulden amorteras snabbare än med regeringens politik till följd av en ökad utförsäljningstakt av statligt hel- eller delägda bolag. Under den kommande

treårsperioden blir statsskulden 69,5 miljarder kronor lägre med kristdemokraternas finanspolitik än med regeringens.

TABELL 1.1

SAMMANFATTNING AV KRISTDEMOKRATERNAS FINANSPOLITIK ÅR 2000-2002

Miljarder kronor	2000	2001	2002
Minskade utgifter, netto	9,2	17,6	19,4
Skatteförändringar, netto	-8,8	-17,4	-31,0
Utförsäljningsinkomster, netto	10,0	20,0	30,0
Regeringens beräknade överföringsbelopp år 2002			20,6
Lånebehov (förändring), minskad statsskuld	-10,3	-20,2	-39,0
Förbättring i statens finansiella sparande	0,3	0,2	9,0

TABELL 1.2

STATSBUDGETENS SALDO OCH STATSSKULDEN MED KRISTDEMOKRATERNAS FINANSPOLITIK

<i>Total nivå. Miljarder kronor</i>	1999	2000	2001	2002
Inkomster	783,5	696,1	725,9	
Utgifter exklusive statsskuldräntor	614,6	625,1	622,8	
Statsskuldräntor m.m.	81,5	75,9	60,0	
Statsbudgetens primära saldo	87,3	-4,9	43,1	
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto	-39,5	-11,7	-8,8	
Överföring från AP-fonden 1)	45,0	117,8	10,5	
Statsbudgetens saldo före överföring till hushållen	92,8	101,2	44,8	
Överföring till hushållen 2)				0
Statsbudgetens saldo efter överföring till hushållen	92,8	101,2	44,8	
Skulddispositioner	7,3	15,2	1,0	
Statsskuldsförändring	-100,1	-116,4	45,8	
Statsskulden vid årets slut	1325,4	1276,7	1160,3	1114,5
<i>Statsskuld i procent av BNP</i>	<i>62,5%</i>	<i>54,5%</i>	<i>50,3%</i>	
<i>Regeringens beräknade statsskuld i procent av BNP</i>	<i>63,0%</i>	<i>55,9%</i>	<i>53,4%</i>	

1) Enligt pensionsreformen

2) Kristdemokraterna intecknar endast 11,6 miljarder kronor till skattesänkningar av det belopp på 20,6 miljarder kronor som regeringen räknar med att överföra till hushållen år 2002. Detta leder till att statens finansiella sparande blir positivt år 2002 till skillnad från regeringen, som räknar med ett underskott på 8,1 miljarder kronor. Därav följer att något ytterligare belopp år 2002 inte återstår för överföring.

2 Den ekonomiska utvecklingen

2.1 Den internationella konjunkturutvecklingen

Utsikterna för en bred, global återhämtning är nu bättre än i våras, även om utvecklingen fortfarande i viss mån präglas av Asienkrisen och dess konsekvenser för världsekonomin.

Fortsatt stark USA-konjunktur

Den amerikanska ekonomin fortsätter sin starka utveckling samtidigt som inflationen fortsätter att vara låg. Sambandet mellan hög tillväxt och hög inflation verkar ha brutits i den amerikanska ekonomin. En snart 10 år lång högkonjunktur har drivit ner arbetslösheten i USA till ca 4,3 procent. En av de bakomliggande faktorerna är av allt att döma den nya IT-baserade teknikens bidrag till ökad produktivitet i stora delar av ekonomin.

Oro för ökad inflation och en därav följande höjning av styrräntan, fortsätter dock att framkalla ängslan för en mer eller mindre kraftig korrigerings av de starkt uppdrivna börskurserna. Denna oro fördjupas av och till av vinstvarningar från olika branschledande företag. Ett större kursras på New York-börsen skulle påverka den globala ekonomiska utvecklingen, även om de realekonomiska effekterna i t ex Sverige inte bör överdrivas. Tillväxten i USA har dock under hösten överraskat positivt. Ett oväntat stort underskott i handelsbalansen i juli visar att den inhemska efterfrågan fortsatt är mycket stark.

Utvecklingen inom EU-området

Återhämtningen inom EU visar nu ökad styrka. Den tyska IFO-barometern för augusti visar att industrikonjunkturen nu stiger i snabb takt. Förväntningarna är positiva både i det korta och i det längre perspektivet. Den inhemska efterfrågan är däremot fortsatt svag. Detaljhandeln i juli var t ex avsevärt svagare än väntat. Inflationen och producentpriserna tyder på en mycket låg årstakt runt 0,7 procent av BNP.

Den starka utvecklingen i Storbritannien fick Bank of England att i början av september höja styrräntan med 0,25 procent. Även här har dock en hög tillväxt kunnat kombineras med en överraskande låg inflation. Motsvarande tendenser kan iakttagas i huvudparten av EU-länderna. Låga räntor och ökande förtroende hos såväl hushåll som företag bör kunna lyfta både export och efterfrågan inom EU. Arbetslösheten väntas sjunka något, dock lär den bli mer än dubbelt så hög som i USA och hamna på runt 10 procent.

Ljusning i Japan

I Japan görs stora ansträngningar att stoppa yenen's starka frammarsch. Utsikterna för den japanska ekonomin förbättras successivt. Det är dock långt ifrån säkert att den japanska regeringens försök att kombinera en lätt penningpolitik med en dito

finanspolitik ensamt förmår vända utvecklingen. En samlad aktion från G7-ländernas centralbanker kan bli nödvändig. G7-ländernas finansministrar och centralbankschefer sade sig också vid sitt möte i Washington i slutet av september vara beredda att samarbeta för att förhindra en förstärkning av yenen, om detta visar sig bli nödvändigt.

Återhämtning är också vad som gäller i flera av de tidigare krisdrabbade asiatiska länderna. I år väntas en tillväxt för regionen som helhet efter förra årets kraftfulla negativa tillväxt och starka minskning av den ekonomiska aktiviteten. Mycket återstår dock av strukturella reformer för att en långsiktig tillväxt skall kunna säkras i regionen. Under slutet av 1999 väntas arbetslösheten börja sjunka från en kraftig ökning under 1998.

Viss stabilisering i rysk ekonomi

Utvecklingen i Ryssland fortsätter att inge oro. Politisk instabilitet, osäkerhet inför kommande presidentval och en reformprocess i snigelfart har dock inte kunnat hindra en viss stabilisering av den ryska ekonomin. En långsiktig tillväxt i ekonomi och levnadsvillkor kräver att det etiska medvetandet, civilrätten och dess institutioner stärks. Reformprocessen måste drivas vidare med ny politisk kraft. Höstens terrordåd bl a riktade mot civilbefolkningen i Moskva och de nya stridigheterna i Tjetjenien måste upphöra för att Ryssland skall kunna utvecklas och dra till sig utländska investerare. Att verka för ett närmare samarbete mellan EU och Ryssland borde vara en av Sveriges mer viktiga uppgifter inom EU.

2.2 Den svenska konjunkturutvecklingen

2.2.1 Utvecklingen i år - bättre än väntat

I jämförelse med vårbudgeten har regeringen i budgetpropositionen kraftfullt justerat upp tillväxtutsikterna. Den ekonomiska utvecklingen har i flera avseenden blivit bättre än vad regeringen och de flesta andra bedömare räknade med under våren. Prognoserna både för 1999 och 2000 har dramatiskt reviderats upp under sommaren. Även när det gäller de ekonomiska utsikterna för 2001 har bedömningarna blivit mer positiva. Räknat på genomsnittet av de bedömningar som publicerats under hösten kommer den svenska ekonomin att växa med omkring 3,3 procent per år under de kommande tre åren.

Regeringen lägger sin prognos något under genomsnittet och räknar i genomsnitt med en BNP-tillväxt på cirka 2,9 procent per år under perioden 1999 - 2001.

För innevarande år räknar de institut som presenterat nya prognoser efter sommaren i genomsnitt med att BNP ökar med 3,7 procent. Det är mer än 1,5 procent högre än genomsnittet av samma instituts prognoser i våras.

Den tilltagande återhämtningen i Asien, ett mer stabilt läge i Latinamerika och delvis även i Ryssland och en tydlig uppgång i den europeiska konjunkturen gör att exporten utvecklas starkare än väntat. Genomsnittet av exportprognoserna pekar på en ökning med 5,7 procent, drygt 2 procent mer än motsvarande bedömning i våras. Även investeringarna väntas stiga med nära 7 procent, vilket är drygt 2,5 procent högre än under våren.

2.2.2 Inflationen, räntorna och kronkursen

Till slutet av augusti har konsumentpriserna i termer av konsumentprisindex, (KPI) stigit med 0,4 procent. Under samma period 1998 hade priserna sjunkit med 0,8 procent. Inflationstakten har stigit de senaste månaderna. I augusti var inflationstakten 0,6 procent, vilket är en relativt kraftig uppgång från juli och den högsta nivå som noterats sedan juli 1998. Uppgången beror till stor del på att sänkningen av cigarettskatten i augusti i fjol inte längre bidrar till att dra ned jämförelsen över 12 månader.

Även den s k underliggande inflationstakten (KPI rensad för tillfälliga effekter) har stigit något. I augusti låg UND1X på 1,5 procent, jämfört med en nivå på ca 0,7 procent i slutet av 1998 och 1,2 procent i början av 1999.

I början av 1999 sänkte riksbanken styrräntorna vid två tillfällen. Den första gången den 17 februari då den s k reporäntan sänktes med 0,25 procentenheter, från 3,4 till 3,15 procent. Den 25 mars, i anslutning till årets första inflationsrapport sänktes reporäntan med ytterligare 0,25 procentenheter till 2,9. En majoritet av bedömare tror att Riksbanken under det kommande halvåret börjar strama åt penningpolitiken genom försiktiga höjningar av reporäntan för att motverka ett stigande inflationstryck.

Kronans värde på valutamarknaden har förbättrats i två omgångar under 1999. Först i början av året i förhållande till de mycket låga nivåer som noterades i slutet av 1998. Under sommaren har en viss ytterligare förstärkning skett.

2.2.3 Utvecklingen år 2000

Motsvarande konjunkturbild som för 1999 avtecknar sig också för år 2000.

Förväntningarna ligger i genomsnitt på en tillväxt med 3,4 procent, 0,8 procent över vårens bedömningar. Det är framförallt bedömningen av konsumtionen och exportens utveckling som reviderats upp. Den fortsatta förbättringen av världskonjunkturen ökar efterfrågan på svenska exportvaror, samtidigt som hushållens konsumtion väntas öka.

2.2.4 Utvecklingen år 2001 och 2002

De prognosinstitut som gjort bedömningar av utvecklingen 2001 räknar som ett snitt med att BNP då växer med 3 procent. Detta skall jämföras med regeringens huvudkalkyl som efter den starka tillväxten 1999 och 2000 närmar sig en långsiktigt normal tillväxttakt på 2 procent per år. Utgångspunkten är att resursutnyttjandet i ekonomin närmar sig det läge där inflationen når Riksbankens inflationsmål och arbetslösheten inte längre sjunker. I huvudalternativet räknar regeringen med att den svenska arbetsmarknaden och lönebildningen inte reformeras, utan fortsätter att fungera lika dåligt som för närvarande. Tillväxten bestäms då av en långsiktig produktivitetstillväxt på ca 1,7 procent och en befolkningstillväxt på 0,3 procent. I klartext innebär detta att tillväxten hämmas just av en dåligt fungerande arbetsmarknad.

Regeringen redovisar även två alternativa kalkyler till huvudkalkylen där man antar att arbetsmarknaden fungerar väl och att såväl produktion som sysselsättning ökar snabbare. I kalkyl 2 ökar BNP med 2,5 procent både 2001 och 2002. Detta innebär enligt regeringens egen kalkyl att den öppna arbetslösheten sjunker till 3,8 procent 2002.

I kalkyl 3 stiger BNP med 2,8 procent och arbetslösheten blir ännu lägre och sysselsättningen högre. Det som förvånar är att regeringen i propositionen inte drar några slutsatser om de strukturproblem man själv lyfter fram. Följaktligen leder denna passivitet till att onödigt många, till mycket höga personliga och samhällsekonomiska kostnader, hålls i arbetslöshet. I de tre alternativa kalkylerna avslöjas den föreslagna regeringens politikens stora svaghet och potentialen i en riktig strukturpolitik.

3 Regeringens budgetproposition

3.1 Regeringen är handlingsförlamad

Inte heller föreliggande budgetproposition innehåller de konkreta förslag som långsiktigt kan öka tillväxten i den svenska ekonomin och därmed antalet nya jobb. Risken är uppenbar att den konjunkturförbättring som nu sker dels kan bli kortvarig p g a dåligt fungerande arbetsmarknad och dels inte räcker för att nedbringa den stora strukturella arbetslösheten.

Regeringens strategi är att sätta tilltro till att om bara statsfinanserna är i balans och konjunkturen fortsätter att vara god, leder detta automatiskt till ökad sysselsättning. Trots att åtminstone några statsråd av allt att döma inser vilka åtgärder som borde vidtas saknas åtgärderna även i den föreliggande budgetpropositionen. Skälen är sannolikt att regeringen därmed undviker att splittra den egna rörelsen och riskera samarbetet med vänsterpartiet och miljöpartiet. Priset är att massarbetslösheten består, liksom grundproblemet bakom arbetslösheten; de långsiktiga strukturella problemen i svensk ekonomi. Fortsatt passivitet från regeringens sida riskerar att leda till att en kombination av löneinflation och flaskhalsproblem på arbetsmarknaden vänder konjunkturuppgången till nedgång och skapar ökad arbetslöshet. Regeringen avser dock enligt propositionen att under hösten lämna förslag till Riksdagen om förändringar i ramarna för lönebildningen. Avsiktsförklaringar kan dock aldrig ersätta skarpa förslag och en riksdagsmajoritet som är beredd att genomföra dem.

3.2 Massarbetslösheten och dess kostnader består

Arbetslösheten beräknas i år kosta upp mot 100 miljarder kronor för de offentliga budgetarna. Det är mycket pengar och det medför i synnerhet förlorad självkänsla för de drygt 700000 personer som enligt SCB är arbetslösa, undersysselsatta eller latent arbetssökande. Föreliggande proposition saknar både trovärdighet och konkretion i den fråga som är helt avgörande för att trygga den svenska välfärden, nämligen hur bästa möjliga förutsättningar skapas för ökad sysselsättning och tillväxt, för hur företag och näringsliv ska kunna växa och utvecklas.

3.3 Ett tolfte misslyckande

Årets budgetproposition har det gemensamt med samtliga budget-, vår-, sysselsättnings- eller tillväxtpropositioner som socialdemokratiska regeringar lagt på riksdagens bord

sedan hösten 1994; de konkreta förslagen sägs komma i **nästa** proposition.

Budgetpropositionen är den tolfte stora proposition som socialdemokratiska regeringar lagt på riksdagens bord sedan valet 1994. Tidigare propositioner har helt varit inriktade på budgetsanering oavsett om de kallats sysselsättningsproposition, tillväxtproposition eller budgetproposition. Den gemensamma faktorn är att tillväxtfrämjande åtgärder har saknats.

Regeringens oförmåga att presentera en offensiv tillväxt- och jobbpolitik har ett högt pris i form av onödigt hög arbetslöshet och därmed följande kostnader för de arbetslösa och för samhället.

3.4 Högre statsskuld och långsiktig obalans i statsfinanserna

Trots att det sägs gå bättre för Sverige, räknar regeringen i budgetpropositionen med en statsskuld som är 135 miljarder kronor *högre* än vad som beräknades i vårpropositionen, bara sex månader tidigare.

Vidare är det finansiella sparandet i staten, det som på sikt styr lånebehovet, *negativt* år 2002: minus 8,1 miljarder. Ett annat mått på den långsiktiga utvecklingen för statsfinanserna, det underliggande saldot, beräknar regeringen till minus 19,8 miljarder kronor år 2002. Statsfinanserna balanserar på slak lina.

TABELL 3.1 STATSSKULDENS UTVECKLING ENLIGT 1999 ÅRS VÅRPROPOSITION OCH BUDGETPROPOSITIONEN FÖR ÅR 2000

<i>Miljarder kronor</i>	1999	2000	2001	2002
Statsskulden vid årets slut enligt VP1999	1325,4	1249,3	1071,2	1049,3
Statsskulden vid årets slut enligt BP2000	1376,8	1287,0	1190,7	1184,0
Skillnad	+51,4	+37,7	+119,5	+134,7

3.5 Statistikpolitik och målsättningar som inte uppfylls

Regeringen medger ännu en gång att man kommer att misslyckas med sina egna sysselsättningsmål. Det tidigare utställda löftet att halvera den öppna arbetslösheten till 4 procent år 2000 kommer enligt propositionen inte att uppfyllas. Detta löfte mötte redan när det gavs stark kritik eftersom det i sig inte medförde några krav på en ny politik som skapar förutsättningar för nya reguljära arbetstillfällen. Några sådana åtgärder har heller ännu inte presenterats. Genom att presentera tre alternativa kalkyler för utvecklingen åren 2001 och 2002 har regeringen nu själv blottlagt att det går att uppnå de uppställda målen om bara strukturreformer på arbetsmarknaden genomfördes.

De väldokumenterade strukturproblemen i svensk ekonomi med dålig lönebildning, högt skattetryck, som leder till marginaleffekter, bristande konkurrens, dåligt fungerande arbetsmarknad och stora brister inom utbildning och skola, existerar dock knappast i regeringens åtgärdsförslag. Det är dessa strukturproblem som leder till både vårdköer och företagsflykt. Det är mycket uppseendeväckande att regeringen inte på allvar tar itu med dessa problem. Den höga tillväxten de närmaste åren riskerar därför att bli en parentes i en 30-årig historia av svag tillväxt. Sverige fortsätter att leda skatteligan, men ligger på 17:e plats i välfärdsigan.

3.6 Brister i välfärden

Vårdköerna är på många håll fullständigt oacceptabla. Det framgår inte av propositionen hur regeringen tänker sig att åstadkomma en värdig vård och omsorg för alla. Nu behövs både nytt kapital och de vårdanställdas kreativitet för att få ordning, framtidstro och entusiasm i vården. Regeringens planer på att lagstiftningsvägen utestänga sparkapital från t.ex. aktiefonder från investeringar för kortare vårdköer, tyder på ideologisk vilsenhet.

Fortfarande får inte heller alla barn en bra och trygg uppväxt och skolgång. Lärarförbundet har genomfört en undersökning som visar att upp mot hälften av landets kommuner själva anser att de inte klarar av att uppfylla målen för skolans verksamhet. Hur bra går det för ett land där rättssamhället får förfalla? Den kamerala politik som nu drabbar domstolarna, skapar så långa väntetider mellan brott och dom, att tilltron till rättssamhället urholkas.

3.7 Regeringen försitter chansen

Tyvärr tar regeringen inte chansen att i detta gynnsamma ekonomiska läge rätta till de djupgående strukturella problem som bl a gör att kommuner och landsting fortfarande lider av en svår resursbrist, trots högkonjunkturen och trots världens högsta skatter. Regeringens handlingsförlamning inför grundproblemen kan tvinga Riksbanken att höja räntan. Men regeringen är bestämd. Dubbelbeskattningen av risksparande blir kvar, förmögenhetsskatten blir kvar, utom för de allra rikaste.

Regeringen har befriat 17 av landets 18 aktiemiljardärer från förmögenhetsskatt. Men fortfarande drabbas främst vanliga pensionärer och de som dristat sig till giftermål och som har nedamorterade villor, av förmögenhetsskatten. Läget blir i längden ohållbart för ett samhälle som bestraffar idoga och skötsamma medborgare. Resultatet är att företag, kunskap och kapital fortsätter att fly landet.

Fortfarande pågår också en oacceptabel avfolkning av stora delar av landet, som hotar trygghet och livskvalitet för allt fler utanför storstadsregionerna. Problemen kommer inte att minska när regeringens och centerns omfattande nedläggningar av militära förband skall rulla igång. Nu har Sverige dessutom missat minst 3,5 miljarder till lantbruk och glesbygd av EU-medel. Højningen av dieselskatten har också sin udd mot glesbygd och lantbruk.

Regeringens familjepolitik trampar på i sann socialistisk anda. Nu vill regeringen ännu hårdare styra föräldrarna. Maxtaxan kommer dessutom enligt Kommunförbundets beräkningar att kosta över åtta miljarder kronor. Maxtaxan är därför en gökunge i den kommunala ekonomin som riskerar att tränga ut andra viktiga behov. Familjepolitik och barnomsorg måste handla mer om valfrihet, rättvisa och mer tid för barnen. Vårnadsbidrag främjar valfrihet åt småbarnfamiljerna och skapar till skillnad från maxtaxan möjligheten till mer tid för barnen!

När det nu går bra för svensk ekonomi är det pensionärerna och de studerande som blivit de stora förlorarna. Regeringens sätt att sänka inkomstskatten kommer inte pensionärerna till del. Därför vill kristdemokraterna först höja grundavdraget, som gäller alla, samtidigt som pensionstillskottet måste höjas med avsevärt mer än de nålpenar som nu gäller. Med kristdemokratisk politik skulle även pensionärerna få sin del av den växande kakan - nu lämnas de istället därhän av regeringen.

Det är glädjande att det går bra för Sverige och att fler nu får jobb. Det går tyvärr inte bra för alla i Sverige, inte heller går det bra för hela Sverige. Det allvarliga är att regeringen inte vårdar grunden för en långsiktigt hållbar välfärd. Det är oacceptabelt att gamla fortsätter att fara illa, barnen inte får en trygg och bra skola, rättssamhället förfaller och företag, kapital och kunskap flyr landet. Den välfärd blir otrygg som vilar på världens högsta skattesatser på lättflyktiga och redan flyende skattebaser.

3.8 Tillväxtskeptiska samarbetspartier

Valet gav förutsättningar för en socialistisk och tillväxtskeptisk regering. Vänstern och miljöpartiet är av tradition negativa till ekonomisk tillväxt överhuvudtaget. Socialdemokraterna vill nog se tillväxt om näringslivet kan leverera den med bevarade regelverk och skattenivåer. Däremot har socialdemokraterna aldrig i den egna rörelsen vågat ta en rejäl diskussion om Sveriges djupgående problem i form av dåligt fungerande lönebildning, dåligt fungerande arbetsmarknad och tillväxthämmande skatter på arbete, sparande och företagande. Under de gångna fem åren har

tillväxtpolitiken helt lyst med sin frånvaro. Regeringen har inte ens försökt ta upp och åtgärda Sveriges under snart 30 år notoriskt låga tillväxt. Efter 1998 års val inrättades ett tillväxtdepartement. Några propositioner som kunnat påverka företagsklimat och tillväxtförutsättningar har ännu inte syns till. I och med vänsterpartiets och miljöpartiets inflytande över regeringspolitiken ökar osäkerheten ytterligare om regeringens kurs.

3.9 Ingen stimulans av vita hushållstjänster

Ett exempel på fortsatt inre splittring är att regeringen inte heller den här gången kunnat samla sig till ett förslag som öppnar en laglig och vit tjänstemarknad riktad till de privata hushållen. Detta trots att både efterfrågan och tillgång finns, trots att det kostar väldigt lite att göra svarta jobb vita, trots att alla vet att fler och fler nu skolas in i att både köpa och sälja svart, ett tillstånd som undergräver det etiska medvetandet och rättssamhället. Nu finns två ministrar på det nya tillväxtdepartementet som anser att någon form av skatterabatt på hushållstjänster bör införas. Det blir svårt att tala om superdepartement och jobbtillväxt om inte de ansvariga ministrarna ens tillåts genomföra denna enkla och självklara jobbskapande reform som de faktiskt båda tidigare pläderat för.

3.10 Arbetsmarknadens funktionssätt försämras

Det är även illavarslande att den svenska arbetsmarknaden enligt beräkningar i våras från Finansdepartementet fungerar allt sämre. Ett växande antal lediga jobb tillsätts inte, trots att arbetslösheten fortfarande är mycket hög. Matchningsproblemen på arbetsmarknaden har nu successivt förvärrats under det senaste halvåret. Det blir allt svårare att tillsätta de lediga platserna. Det allvarliga är att detta sker i ett läge med så hög arbetslöshet. Många företag som vill nyanställa har problem att hitta personal. Konjunkturinstitutet har pekat på betydande flaskhalsproblem på viktiga områden av arbetsmarknaden. Alarmerande, men kanske mindre förvånande är att tillväxtbranscherna är svårast drabbade. Över 80 procent av datakonsultföretagen har t ex svårt att rekrytera personal med rätt kompetens. Dessa svårigheter fortsätter att öka enligt KI.

Regeringen har när det gäller lönebildningsfrågorna satt sin tilltro till samtal som förts mellan arbetsmarknadens parter i olika konstellationer. Regeringsföreträdare har gång på gång hävdat att en lösning på detta område är en förutsättning för en god

ekonomisk utveckling men att regeringen inte avsåg att lägga sig i diskussionerna. Det står nu klart att samtalen inte lett till det önskade resultatet.

Också när det gäller samtalen med näringslivet inom den s.k. rosengrengruppen har regeringen misslyckats. Näringslivsföreträdarnas kritik av årets vårproposition var svidande. Företagarnas riksförbund har dock uttryckt sitt gillande av innehållet i budgetpropositionen. Deras medlemmar och övriga företagorganisationer verkar dock mer kritiska. De som till äventyrs ställt sina förhoppningar till årets budgetproposition söker förgäves efter de åtgärder som det svenska näringslivet anser fordras för att åstadkomma det klimat som kan göra Sverige till en blomstrande företagarnation.

3.11 Regeringen kan inte hantera internationaliseringen av ekonomin

Vi lever idag i en internationaliserad tillvaro. Människor, kapital och företag rör sig snabbt och enkelt över nationsgränser och placerar sig där jordmånen för tillväxt är god. Denna situation ställer stora krav på Sverige. Erbjuder vi en jordmån som gör att nya företag startas och att vi finns med på listan över tänkbara länder när etableringar planeras? Är skatterna för företagen sådana att det går att konkurrera med omvärlden? Är personskatterna så utformade att de attraherar snarare än motverkar att människor med expertkunskaper väljer att flytta till Sverige? Har vi i Sverige en sådan stabilitet när det gäller spelreglerna för företagen att Sverige framstår som ett bra land att etablera sig i?

Tyvärr är svaren på de här frågorna nedslående. Nedslående med tanke på den fortsatt höga arbetslösheten och på möjligheterna att långsiktigt finansiera angelägna åtaganden när det gäller t ex vården och omsorgen.

Det är allvarligt när nu företag, kunskap och kapital flyttar ut. Volvo ägs av amerikanska Ford. Saab till hälften av amerikanska GM. Astra är engelskt, Nordbanken och Stora skrivna i Finland.

På sju år har ägarförhållandena i Sveriges 15 största verkstadsföretag förändrats dramatiskt. Det utländska ägandet har fyrdubblats sedan 1992 i de svenska storföretagen. Majoriteten av de utländska ägarna är okända till namnet och ägandet är spritt på många små innehav. Utvecklingen under 1990-talet har inneburit att även många svenska storföretag är mer utländska än svenska när faktorer som andel anställda i utlandet, andel av fakturering i utlandet, andelen utländska ägare, etc vägs samman.

Men det är inte bara storkapitalet som flyr. Även småspararna väljer i ökande utsträckning utlandsfonder när de satsar sitt sparkapital. "Alla nya pengar går till

utlandsfonder", sade i våras VD:n för Sveriges största fondförvaltare. Det svenska näringslivet övertas nu successivt av utländska ägare samtidigt som svenskarnas direktägarandelen minskar kraftigt. Dubbelbeskattningen på risksparande driver företagen och jobben ur landet. Detta är uppenbarligen ingenting som allvarligt bekymrar regeringen.

ISA, Invest in Sweden Agency, som är den myndighet som har till uppgift att internationellt verka för att information och kontakter med utländska investerare i syfte att förstärka det näringsliv som verkar i Sverige, lämnade i mars 1999 en rapport till regeringen. Temat var Klimatet för utländska investeringar i Sverige.

I denna rapport kan man studera en tabell som illustrerar länders konkurrenskraft enligt The World Competitiveness Yearbook. Bland de 46 länder som jämförs kan vi konstatera att Sverige 1996 låg på 14:e plats, 1997 på 16:e plats och 1998 på 17:e plats. År 1994 låg vi på 9:e plats. Av länderna i vårt närområde, som kanske kan vara alternativa för etableringar, så ligger Sverige efter Danmark, Finland och Norge. Också World Economic Forums lista över konkurrenskraften är nedslående läsning. Där låg Sverige 1996 på 21:a plats, 1997 på 22:a plats och 1998 på 23:e plats. Också här hamnar vi på efterkälken när vi jämför med de nordiska grannländerna.

Sammanfattningsvis ägnar regeringen föga politisk kraft åt företagsklimatet och de strukturella problem som gjort att Sverige sedan 1970 halkat från 3:e till 17:e plats bland OECD-länderna. Regeringen verkar sakna såväl ideologi som strategi för att gå till roten med de djupgående strukturproblem som i 30 år drivit Sverige från toppen till botten av välförhållanden.

4 Kristdemokraternas alternativ

4.1 En social och ekologisk marknadsekonomi ger långsiktiga tillväxtförutsättningar

Kristdemokraterna förespråkar en social och ekologisk marknadsekonomi. Valet av ekonomiskt system grundar sig på den kristdemokratiska ideologin, men också på övertygelsen att marknadsekonomi är den mest effektiva och den mest demokratiska formen för att hushålla med begränsade resurser. Den renodlade marknadsekonomi behöver korrigeras av sociala och ekologiska hänsyn.

Inom marknadsekonomins ram vill vi förena frihet och solidaritet. Grundläggande är frihet under ansvar. Enskilda initiativ och personligt ansvarstagande skall uppmuntras.

Staten ska sätta ramarna för ett gott och stabilt företagarklimat, främja konkurrensneutralitet och särskilt ta hänsyn till småföretagens villkor. Statens uppgift är vidare att säkra social trygghet för alla samt garantera hänsynstagande till vad miljön tål. Kontrollinstrument och ekonomiska styrmedel måste användas för att påverka den ekonomiska aktiviteten till en långsiktigt hållbar produktion och konsumtion.

Grundläggande gemensamma etiska värderingar och riktlinjer är en förutsättning för en väl fungerande marknad. En god affärsetik i marknadsekonomin ger smidighet och sänker de s.k. transaktionskostnaderna som i allt högre grad uppkommer som en effekt av bristen på förtroende och tillit i olika typer av uppgörelser. Kristdemokraterna vill se en ökad avreglering med ökat personligt ansvarstagande och etiska riktlinjer. Ekonomisk brottslighet måste bekämpas med kraft.

Målet för den ekonomiska tillväxten är att ge möjlighet till ett bättre liv för fler, ökad välfärd och livskvalitet. Ekonomisk tillväxt får inte ske till priset av en förstörd miljö. En förutsättning för att förverkliga den sociala och ekologiska målsättningen är sunda offentliga finanser. Detta i sig är emellertid inte tillräckligt. Parallellt måste fundamentala tillväxtförutsättningar skapas.

4.2 Ett gott företagarklimat skapar nya framtidsjobb

Förväntningarna på nya arbetstillfällen ställs i första hand på de mindre företagen. Det är också naturligt med utgångspunkt från att studier av svenska företag visat att cirka 70 procent av nya arbetstillfällen genererats i mindre företag. Två tredjedelar av dessa 70 procent har uppstått genom ökad sysselsättning i befintliga företag medan en tredjedel tillkommit genom nyetablering.

De flesta politiska partier är idag överens om att de nya jobben i huvudsak måste skapas i den privata sektorn. Detta är också utgångspunkten för kristdemokraternas politik. Men kristdemokraterna redovisar också i detta budgetalternativ hur ökade resurser på kort sikt kan tillföras och på längre sikt skapas för att möta det ökade behovet av vård och omsorg i kommuner och landsting.

Utrymmet för produktivets- och effektivitetsförbättringar i framför allt de stora företagen innebär att man i dessa företag samtidigt kan öka produktionen och minska antalet anställda. Under den senaste tioårsperioden minskade antalet anställda i storindustrin med 19 procent medan småindustrin ökade antalet anställda med 11 procent.

Sverige har under senare år i rask takt rutschat utför i OECD:s välfärdsliga. Från en position som nummer fyra 1970, via en sjundeplats 1980 befinner sig Sverige idag på en blygsam sjuttondeplats. Denna utveckling måste brytas och vändas. Det kan bara ske genom ett bättre företagar- och investeringsklimat som ger fler nya jobb, ökad köpkraft och därmed ökad efterfrågan.

Ett gynnsamt klimat för små- och nyföretagande är därför av största vikt i kampen mot den höga arbetslösheten. På kort sikt spelar nyföretagandet en relativt liten roll för att påverka näringsstrukturen i Sverige, men för förnyelsen av näringslivet på längre sikt är nya företag av största betydelse. Nyföretagandet ligger på en nivå som klart understiger exempelvis Tysklands och Frankrikes och många andra länders i Europa. Tyvärr visar det sig också att nyföretagandet minskar i Sverige. Det kan också noteras att en betydande andel av de tillkommande företagen skapas enbart av skatteskal. Dessa företag bidrar alltså inte alls till tillkomsten av nya jobb. Det är också ett anmärkningsvärt underbetyg att så många nya företag inte överlever i det svenska företagsklimatet.

Små- och medelstora företag och familjeföretag är en tillgång som måste värnas och uppmuntras. Sveriges beroende av ett konkurrenskraftigt näringsliv som förlägger tillverkning, forskning, utveckling och andra strategiska verksamheter till Sverige kan inte nog understrykas. Det räcker inte att tala om vikten av ett ökat företagande, det fordras också praktisk politik. Det handlar om att skapa bättre förutsättningar så att kreativitet kan frigöras, så att människor vågar förverkliga sina affärsidéer, vågar ta språnget att starta eget, vågar ta risker, vågar utvidga och nyanställa.

Från statligt håll går det inte att tvinga fram företag och nya jobb, men det går i stor utsträckning att påverka människors vilja och möjligheter genom att förändra regler, skatter och strukturer så att medborgare kan dra nytta av varandras kunskaper och idéer. Här finns den ekonomiska utvecklingens viktigaste drivkraft.

4.3 Ökad sysselsättning tryggar välfärden

År 1997 nådde sysselsättningen sin lägsta nivå sedan 1974. Den kraftiga sysselsättningsökning som fyrpartiregeringen lämnade efter sig bröts av den socialdemokratiska regeringens politik från mitten av år 1995 och sysselsättningen föll sedan i drygt två år. De historiskt låga sysselsättningsnivåer som nu etablerats är inte bara en följd av den djupa lågkonjunkturen under 1990-talets början, utan också en följd av den socialdemokratiska politiken som aktivt gått ut på att få bort människor från

arbetskraften genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder, generationsväxlingar och tillfälliga avgångsersättningar. Vidare har antalet förtidspensioneringar ökat kraftigt under senare år. Denna politik bidrar till passivisering av människor, vilket i sig är illa nog. Men den innebär också ett allvarligt hot mot Sveriges långsiktiga förutsättningar att finansiera en rimligt omfattande offentlig verksamhet med god kvalitet. De senaste decenniernas utveckling där allt färre måste försörja allt fler är ohållbar och måste snarast både brytas och vändas. En viktig förändring är därför en politik som skapar förutsättningar för en kraftigt ökad sysselsättning i framför allt det privata näringslivet. För att åstadkomma detta krävs det att en rad förändringar görs inom många olika områden. Regeringens politik har hittills gått ut på att saneringen av statens finanser tillsammans med förhoppningar om en god internationell konjunktur ska lösa problemet. Föreliggande budgetproposition ger inte heller den några som helst konkreta besked eller förslag med syfte att långsiktigt öka Sveriges tillväxtförutsättningar.

Enligt kristdemokraterna krävs det ett brett program för att bryta den höga totala arbetslösheten genom ökad sysselsättning. I ett sådant program ingår bl.a. strukturella förändringar av skatterna och ett sänkt skattetryck, förenklingar av regelverken för företagen, en modernisering av arbetsrätten, ett effektivare rättsväsende och en sundare konkurrenssituation genom krafttag mot skattefusk och ekonomisk brottslighet. En reformering av dagens lapptäcke till socialförsäkringssystem måste också ske om samspelet mellan skattesystemet och de olika bidragssystemen ska ge rätt incitament till arbete, samtidigt som en rimlig ekonomisk trygghet finns i oförutsedda eller opåverkbara situationer. Utmaningarna är stora, men därmed också möjligheterna. Den socialdemokratiska regeringen tycks emellertid sakna varje framtidsinriktad tanke. I stället går regerandet ut på att passivt förvalta den uppnådda budgetbalansen och formulera målsättningar som sedan inte följs av några åtgärder. Kritiken av denna passivitet borde vara större än den i dag är i den allmänna debatten. Den budgetbalans som uppnåtts i högkonjunktur är långt i från självklar om fem till tio år. Därför krävs det nu en aktiv politik som tar sikte på Sveriges förutsättningar att klara välfärdsåtagandena längre fram, då andelen äldre personer ökar, då lågkonjunkturer kommer och då arbetslöshet och statsskuld riskerar att öka. Endast genom att *aktivt* genomföra förändringar som stimulerar sysselsättning, tillväxt och företagande kan Sverige trygga välfärden.

Kristdemokraterna anser dock att det är av stor vikt att också ha mätbara mål för sysselsättningen, så att den förda politiken kan följas upp och utvärderas. När det gäller

det senare är det ynkligt att regeringen väljer att återigen sätta slutåret för sitt mål till mitten av *nästa* mandatperiod. Det ska tydligen inte gå att utvärdera måluppfyllelsen i samband med de ordinarie riksdagsvalen.

4.4 Att få behålla en större del av sin egen lön bryter bidragsberoendet

Regeringens politik för att sanera statsfinanserna har till stora delar inneburit höjda skatter för låg- och medelinkomsttagare. Detta har i kombination med sänkta bidrag gjort att många som redan tidigare levde på marginalen tvingats söka socialbidrag. Socialbidragskostnaderna ökade under i stort sett hela den förra mandatperioden, liksom antalet socialbidragstagare. Denna utveckling har i sin tur belastat kommunerna eftersom det är de som finansierar socialbidragen. Låginkomsttagare som tvingas söka socialbidrag under vissa perioder av året betalar samtidigt ofta ansevärda belopp i inkomstskatter. Denna negativa rundgång måste brytas.

Kristdemokraterna ser det som en viktig och prioriterad uppgift att skapa en skattestruktur som gör att fler kan klara sig på sin egen lön och inte tvingas vara beroende av bidrag för att få hushållsekonomi att gå ihop. Dagens skattesystem gör att lågavlönade inte klarar sig på sin lön när skatten är betald. De får först betala världens högsta skatter och sedan ”stå med mössan i hand” på socialkontoret för att få tillbaka pengar. Detta är inte ett rimligt system. Sänkta inkomstskatter för låginkomsttagare är en fråga om värdighet och respekt för enskilda personer. Det är också helt avgörande för att bryta det bidragsberoende som allt för många människor har fastnat i. Regeringens föreslagna barnbidragshöjning kommer inte en socialbidragstagare till del, eftersom socialbidraget minskar med samma belopp som barnbidraget ökar. Med sänkta inkomstskatter kommer framför allt fler låginkomsttagare få möjlighet att påverka och få kontroll över sin egen ekonomiska situation.

I denna motion föreslås en rad åtgärder som gör att människor i jämförelse med idag får behålla en större del av sin egen lön. Det beloppsmässigt mest betydande förslaget är ett kraftigt höjt grundavdrag i den kommunala beskattningen. Förslaget innebär en höjning av grundavdraget med 9600 kronor, vilket i genomsnitt innebär en ökning av den disponibla inkomsten på ca 250 kronor i månaden, eller drygt 3000 kronor per år. Förslaget ger förutsättningar för en bättre fungerande lönebildning och innebär dessutom kraftiga förbättringar för till exempel pensionärer och sommar- eller extraarbetande studerande ungdomar. Med kristdemokraternas grundavdrag kan man tjäna 18300 kronor per år innan man behöver börja betala kommunalskatt, jämfört med

8700 kronor i dag. Från år 2001 kommer, som en följd av det nya pensionssystemet, samtliga pensionärer att betala skatt i det vanliga skattesystemet. Därmed för de del av den skattesänkning på ca 250 kronor per månad som redovisats ovan. Från och med år 2002 föreslås att ett förvärvsavdrag (statlig skattereduktion) införs på 2,4 procent av löneinkomster upp till ca 300000 kronor per år. Detta kommer att stärka arbetslinjen och sänka marginalskatten för alla låg- och medelinkomsttagare.

Det skattebortfall som uppstår för kommunsektorn regleras i enlighet med finansieringsprincipen. Se avsnitt 6 om kommunsektorn.

4.5 En minskad statsskuld ger frihet åt kommande generationer

Staten bör snarast betala av den statsskuld som i dag uppgår till ca 1.400 miljarder kronor. För kristdemokraterna finns det flera skäl till detta ställningstagande.

För det första är det varje generations moraliska ansvar att inte skjuta en skuld på kommande generationer.

För det andra innebär nuvarande stora skuld att statsbudgeten och hela den svenska ekonomin är väldigt konjunkturkänslig. Förändringar beträffande ränteläget, såväl nationellt som internationellt, och variationer i valutakurser har en betydande påverkan på den svenska ekonomin, beroende på skuldsättningen.

En mindre statsskuld leder därför till mindre sårbarhet för yttre förändringar, och detta i sig leder till ett ökat förtroende för den svenska ekonomin.

Före det tredje utgör statens räntekostnader för statsskulden den enskilt största posten i budgeten med drygt ca 82 miljarder kronor nästa år. Dessa räntekostnader tränger undan annan offentlig verksamhet, eller möjligheter till stora skattesänkningar. Statsskulden kräver i dagsläget att skatter tas in för att finansiera räntekostnader motsvarande ca 4,2 procent av BNP. Skattetrycket skulle alltså kunna vara motsvarande lägre med samma nivå på den offentliga konsumtionen som i dag om räntekostnaderna inte fanns.

Dessa tre skäl leder kristdemokraterna till att föreslå riksdagen en snabbare avbetalning av statsskulden än den som regeringen räknar med. Tekniken för att åstadkomma detta skiljer sig dock från den metod som regeringen använder – ett permanentat högt skattetryck. Kristdemokraterna väljer i stället att både spara i statens utgifter och att sälja ut fler statligt hel- eller delägda företag i en snabbare takt än den regeringen föreslagit. På detta sätt kan avbetalningstakten av statsskulden öka, samtidigt som skattetrycket kan sänkas. Det går således att uppnå två strukturellt viktiga effekter

samtidigt med detta tillvägagångssätt. Utförsäljningen är också motiverad av vår ståndpunkt att staten bör renodla sin roll. I denna roll ingår inte att både agera domare och spelare på den konkurrensutsatta marknaden. Kristdemokraternas ståndpunkt i denna fråga utvecklas ytterligare i den näringspolitiska motionen för utgiftsområde 24.

4.6 En bättre fördelningspolitik skapar möjligheter för fler

Regeringens fördelningspolitik är i långa stycken både misslyckad och orättvis. Detta gäller inte minst på familjepolitikens område. Den socialdemokratiska politiken går ut på att enbart subventionera de familjer som väljer ”rätt”, det vill säga använder föräldraförsäkringen i ungefär ett år och sedan förvärvsarbetar, med barnen inom den kommunala barnomsorgen. De familjer som av olika skäl inte kan eller vill utnyttja daghem får därmed inte del av det offentliga stödet. Denna politik utvecklas ytterligare genom den maxtaxa inom barnomsorgen som stegvist införs. Denna styrande fördelningspolitik går på tvärs mot den kristdemokratiska subsidiaritetsprincipen som innebär att staten ska stödja och inte styra familjernas val i detta fall. Kristdemokraterna vill se en reformerad familjepolitik med ökad valfrihet och ett mer rättvist fördelat offentligt stöd till barnfamiljerna.

Inom familjepolitikens föreslår regeringen att barnbidragen ska höjas. Ett höjt barnbidrag leder dock inte till någon förbättring för den som uppbär socialbidrag, eftersom detta reduceras med samma belopp som barnbidraget höjs. Det räcker sannolikt inte heller för de barnfamiljer som har det sämst ställt ekonomiskt. Kristdemokraterna vill för år 2000 i stället prioritera en förbättring av bostadsbidraget. På så sätt kommer samhällets stöd dem till del som behöver det bäst.

En del av de besparingsåtgärder som regeringen vidtagit under saneringsåren är och har varit förödande för enskilda människor och ett uttryck för regeringens betydande okänslighet för människors faktiska situation. Som exempel på sådana åtgärder kan nämnas besparingarna på änkepensionerna, bostadsbidragen och övriga försäkringar för ålderspensionärer. Regeringen har också genom de utomordentligt omfattande skattehöjningar som skett pressat många hushålls ekonomier över den gräns där de själva klarar av att försörja sig utan socialbidrag. Kristdemokraterna föreslår i denna motion en aktiv skattepolitik som inriktas på sänkta skatter för låg- och medelinkomsttagare. Medan den av regeringen föreslagna skattereduktionen riktar sig enbart till dem som har inkomst av tjänst, vill kristdemokraterna att alla, även pensionärerna, ska få en standardförbättring genom det grundavdrag som föreslås.

Regeringens tal om att värna svaga grupper har inte heller omsatts i praktisk handling när det gäller biståndet till världens fattigaste. Kristdemokraterna anser att biståndet bör höjas för att återgå mot enprocentsnivån av BNI.

Kristdemokraterna vill också förbättra för de sämst ställda pensionärerna, som ofta är kvinnor, genom att höja pensionstillskottet. Likaså bör grundnivån i föräldraförsäkringen höjas från dagens låga nivå, 60 kronor per dag, till 120 kronor. Talet om att värna svaga grupper måste också återspeglas i praktiken. Det är först då det verkligen går att tala om fördelningspolitik. I kristdemokraternas budgetalternativ föreslås, förutom de fördelningspolitiskt viktiga förändringar som nämnts ovan, ytterligare ett antal åtgärder som riktas in på att förbättra för de som i dag har det sämst.

5 Prioriterade områden

I följande avsnitt presenteras sex områden som är särskilt prioriterade för kristdemokraterna i den ekonomiska politiken. Det gäller politiken för att skapa långsiktigt goda tillväxtförutsättningar genom ett bättre företagarklimat, skattepolitiken för låg- och medelinkomsttagare, valfriheten för barnfamiljer, pensionärernas ekonomiska situation, vården, omsorgen och skolan samt vikten av ett återupprättat rättssamhälle. På dessa områden är den socialdemokratiska regeringens politik utpräglat bristfällig eller direkt felaktig.

5.1 Tillväxtpolitik för nya jobb

Grundbulten i kristdemokratisk ekonomisk politik är att ge stabila och goda villkor för fler och växande företag och därigenom öka sysselsättningen, minska arbetslösheten och trygga välfärden. Detta åstadkoms genom en balanserad finanspolitik i kombination med strukturella åtgärder som förbättrar ekonomins funktionssätt och avlägsnar de seglivade bromsmekanismer som i mer än 25 år underminerat den svenska ekonomins utvecklingskraft och bäddat för dagens massarbetslöshet och brister i välfärden.

Penningpolitiken skall skötas av Riksbanken med inflationsmålet på 2 procents årlig KPI-förändring som riktmärke. Finans- och strukturpolitiken åvilar riksdagen att besluta om. De flesta av de finanspolitiska åtgärder som föreslås i denna motion har även fundamentala strukturella effekter för att förbättra den svenska ekonomins funktionssätt:

- Skatten i vanliga inkomstlägen sänks kraftigt de närmaste åren genom höjningar av grundavdraget i den kommunala beskattningen. Detta bidrar i första hand till att fler

kan klara sig på sin egen lön, men det medför också den strukturellt viktiga effekten att kommande lönebildning underlättas. Se vidare avsnitt 5.2

- Tjänstesektorn ges helt nya möjligheter att växa genom en femtioprocentig skattereduktion för de privata hushållens köp av tjänster i det egna hemmet. Förslaget kan beskrivas som att det av socialdemokraterna nyligen avvecklade ROT-systemet i stället permanentas och utvidgas rejält, så att det vita priset halveras direkt vid köpet. Tjänster för upp till 50.000 kr per år kan köpas med en femtioprocentig skattereduktion, som då alltså uppgår till maximalt 25.000 kr per hushåll och år.
- Arbetsgivaravgifterna sänks med 10 procentenheter på lönesummor upp till 900.000 kronor per år från år 2001. För egenföretagare utökas den nedsättningsberättigade lönesumman till 250.000 kronor per år. Förslaget gäller alla företag (arbetsgivare), men gynnar främst småföretagen. De mindre företag som i dag tvekar om de ska våga nyanställa får med detta förslag klart förbättrade möjligheter att våga satsa på utveckling och nyanställningar.
- En kraftfull satsning görs för att skapa rimliga och rättvisa konkurrensvillkor för jordbruksnäringen. Utgångspunkten för de förändringar som föreslås är den statliga utredningen *En livsmedelsstrategi för Sverige* (SOU 1997:167). Hela jordbrukets s.k. skatteryggsäck lyfts av genom de förslag som kristdemokraterna presenterar.
- Konkurrensvillkoren för åkeri- och transportsektorn föreslås också förbättras genom gynnsammare skatteregler.
- Förmögenhetsskatten avvecklas i två steg. År 2001 minskar den med en procentenhet och från 2002 avvecklas den helt (se nedan),
- Regeringens nya värnskatt avskaffas,
- Från år 2002 införs en statlig skattereduktion för inkomst av lönearbete på 2,4% av den taxerade inkomsten. Detta reducerar marginalsatterna för alla, och stärker samtidigt arbetslinjen. Skattereduktionen ska beräknas utifrån de kommunalt taxerade inkomsterna.
- Dubbelbeskattningen på utdelningsinkomster från risksparande avskaffas,
- Avdragsrätten på pensionssparande höjs till ett helt basbelopp per år,
- Royaltyinkomster från patenterade uppfinningar skattebefrias under två år och beskattas därefter som inkomst av kapital,
- Den särskilda löneskatten på vinstandelar för anställda avskaffas, vilket kommer att förbättra möjligheterna till en sund lönebildning,

- En avdragsrätt för insättningar på individuella utbildningskonton föreslås införas från halvårsskiftet år 2000.

Till de strukturella åtgärder som kraftigt kommer att förbättra lönebildningen hör förslaget om en allmän och obligatorisk a-kassa med en 33-procentig egenfinansiering som kommer att skapa ett rakare rör mellan en bra lönebildning, låg arbetslöshet och låga avgifter för den enskilde och vice versa.

Förmögenhetsskatten

Förmögenhetsskatt betalas på fysiska personers nettoförmögenhet (tillgångar minus skulder). Nivån är 1,5 procent på belopp som överstiger 900 000 kronor.

De senaste årens utveckling har visat på svårigheterna att bibehålla förmögenhetsbeskattningen. Anledningen står främst att finna i den ökande internationaliseringen som gör det omöjligt för Sverige att i det långa loppet bibehålla ett skattetryck som avsevärt överstiger omvärldens. Förmögenhetsbeskattningen som tidigare kunnat motiveras av fördelningspolitiska skäl får idag helt andra effekter än de tänkta. Detta har tydliggjorts bl a genom att regeringen befriat huvudägarna i aktiebolag från förmögenhetsskatt medan t ex låginkomsttagare som råkar ha sitt egnahem beläget i ett attraktivt område till följd av de kraftigt höjda taxeringsvärdena tvingas betala förmögenhetsskatt. Idag är 17 av Sveriges 18 aktiemiljardärer befriade från förmögenhetsskatten på sitt aktieinnehav. Motivet för detta är att de annars sannolikt skulle välja att lämna Sverige med sina pengar. De som inte har de stora resurserna får stanna kvar och finna sig i att betala skatten.

Utformningen av dagens förmögenhetsskatt är orimlig också i andra avseenden. För den händelse att ett gift par tillsammans har en förmögenhet som överstiger 900 000 kronor ska förmögenhetsskatt betalas. Om ett sammanboende par har motsvarande förmögenhet ska de däremot inte sambeskattas. Detta innebär alltså att äktenskapet i detta avseende ekonomiskt straffbeskattas i förhållande till ett samboförhållande.

Inkomstbeskattningen och kapitalinkomstbeskattningen innebär att en faktisk inkomst beskattas. Förmögenhetsbeskattningen däremot, bygger ofta på fiktiva värden. Detta kan ge fördelningspolitiskt orimliga effekter. T.ex. tvingas många småhusägare att utöver den höga fastighetsskatten betala förmögenhetsskatt. Detta trots att förmögenheten som är bunden i fastigheten inte går att omsätta till inkomster med mindre än att bostaden säljs.

Vi har uppfattningen att förmögenhetsskatten kommer att avskaffas inom några få år. Detta oavsett vilken kulör sittande regering har. Sverige har den högsta förmögenhetsskatten av OECD-länderna. Allt fler av våra grannländer avskaffar denna skatt. Så sent som 1997 sällade sig Tyskland och Danmark till de länder som inte längre har en särskild skatt på förmögenheter. Kristdemokraterna noterar att regeringen i förra höstens budgetproposition antydde att en förändring var på gång vad gäller förmögenhetsskatten. Regeringens bedömning var att "under mandatperioden bör kapitalinkomstskattesatsens nivå och förmögenhetsskatten övervägas." I föreliggande budgetproposition sägs det emellertid ingenting i denna fråga.

Kristdemokraterna har kommit fram till slutsatsen att förmögenhetsskatten ska fasas ut ur det svenska skattesystemet. För att finansiera detta föreslås en höjd bolagsskatt, dvs skatten på företagens vinster. Vi gör bedömningen att den nuvarande förmögenhetsskatten i kombination med nuvarande dubbelbeskattning är väsentligt mer skadlig för ekonomin och utvecklingskraften i vårt land än den höjning av bolagsskatten som vi föreslår. Höjningen innebär att bolagsskatten, som jämte den i Finland är Europas lägsta, ökar från 28 till 30 procent av nettovinsten. På så sätt sker beskattningen på faktiska intäkter, inte på fiktiva värden som vid förmögenhetsbeskattningen.

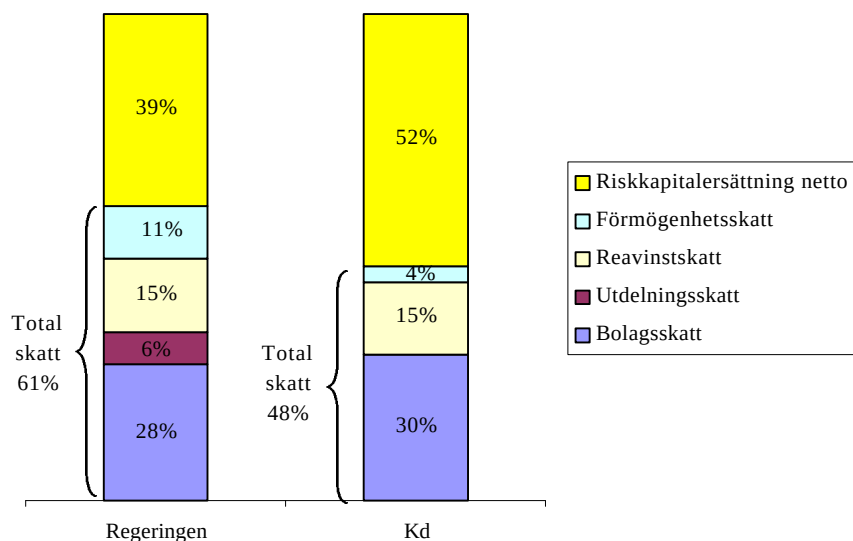
Det kan konstateras att det inom nästan samtliga riksdagspartier finns en diskussion om förmögenhetsskattens avskaffande. En majoritet av partierna vill avskaffa förmögenhetsskatten.

Den samlade effekten av kristdemokraternas förslag beträffande företags- och ägarbeskattningen framgår av diagram 5.1. Diagrammet jämför den totala beskattningen på aktieinvesteringar med regeringens politik och kristdemokraternas år 2001, under antagandet att investerarens övriga nettoförmögenhet överstiger 900000 kronor. Vidare antas att 30 procent av vinsten efter bolagsskatt delas ut. Trots kristdemokraternas förslag till något höjd bolagsskatt, leder den slopade dubbelbeskattningen och den sänkta förmögenhetsskatten till att den totala beskattningen av det riskvilliga kapitalet minskas från 61 procent till 48 procent.

Kristdemokraternas politik för ett bättre företagarklimat sammanfattas i tabell 5.1.2.

Diagram 5.1 Skatt på aktieinvesteringar

Procent av bruttoavkastningen

TABELL 5.1.2 KRISTDEMOKRATERNAS POLITIK FÖR ETT BÄTTRE FÖRETAGARKLIMAT

Kassamässiga effekter för staten, miljarder kronor

	2000	2001	2002
Sänkta arbetsgivaravg. 10 pe, löneunderl 900tkr/250tkr	0,00	-6,09	-4,70
Införande av risckapitalavdrag (Tak 100')	0,00	-0,20	-0,41
Slopad dubbelbesk. på utdelning (-15% 2000, -30% 2001)	0,00	-0,96	-6,02
Nej till regeringens skattesänkning på återköp av egna aktier	0,72	0,50	0,55
Slopad förmögenhetsskatt, 0,5% 2001 sedan 0%	0,00	-1,35	-4,79
Ingen särskild löneskatt på vinstandelar	0,00	-0,10	-0,10
Bolagsskatt 30%	0,00	3,80	7,30
Bibehållna regler för antsällningsstöd (3år)	0,07	0,07	0,07
Sänkt moms på barnböcker och "kultur"	-0,06	-0,06	
Generell kulturmoms (6%) inklusive böcker (ej tidskrifter)			-0,74
Sänkt fordonsskatt	-1,00	-2,30	-2,30
Nej till höjd skatt på kärnkraftsel	-0,31	-0,24	-0,15
Nej till höjd skatt på diesel	-0,64	-0,58	-0,54
Sänkta skatter för jordbruket			
Eldningsolja beskattas inom jordbruket som inom industrin (0,53kr/l) och jordbruket befrias från elskatt fr 1/1 2000	-0,14	0,00	0,00
Sänkning av dieselskatten till 53 öre/liter	-0,56	-0,62	-0,62
Kväveskatt på handelsgödsel	-0,32	-0,35	-0,35
Slopad avgift till blockdatabas	-0,03	-0,03	-0,03
Slopad avgift till djurdatabas	-0,02	-0,02	-0,02
Summa	-2,30	-8,53	-12,84

5.2 En skattepolitik där alla får behålla mer av sin egen lön

Regeringens politik för att sanera statsfinanserna har till stora delar inneburit höjda skatter för låg- och medelinkomsttagare. Detta har i kombination med sänkta bidrag gjort att många som redan tidigare levde på marginalen tvingats söka socialbidrag. Socialbidragskostnaderna ökade under i stort sett hela den förra mandatperioden, liksom antalet socialbidragstagare. Denna utveckling har i sin tur belastat kommunerna eftersom det är de som finansierar socialbidragen. Låginkomsttagare som tvingas söka socialbidrag under vissa perioder av året betalar samtidigt ofta ansevärliga belopp i inkomstskatter. Denna negativa rundgång måste brytas.

Kristdemokraterna ser det som en viktig uppgift att skapa en skattestruktur som gör att fler kan klara sig på sin egen lön och inte tvingas vara beroende av bidrag för att få hushållsekonomin att gå ihop. Därför föreslås en rad åtgärder som gör att inkomsttagare får behålla en större del av sin egen lön och därmed får möjlighet att påverka och få kontroll över sin egen ekonomiska situation.

- Det beloppsmässigt mest betydande förslaget är ett kraftigt höjt grundavdrag i den kommunala beskattningen. Inkomstskatten sänks för alla med sammanlagt 17 miljarder kronor nästa år genom en höjning av grundavdraget med 9600 kronor. Effekten blir en skattesänkning med ca 250 kr/månad, eller drygt 3000 kronor per år. Grundavdragshöjningen omfattar även skattepliktiga transfereringar och gäller för pensionärer i de fall där deras särskilda grundavdrag understiger det av kristdemokraterna föreslagna grundavdraget i den kommunala beskattningen. Från och med år 2001 kommer denna grundavdragshöjning att kosta ytterligare 3 miljarder kronor eftersom samtliga pensionärer då kommer in i det vanliga skattesystemet, som en följd av pensionsreformen. Kommunerna kompenseras fullt ut för skattebortfallet i enlighet med finansieringsprincipen. Förslaget ger förutsättningar för en bättre fungerande lönebildning och innebär dessutom förbättringar för sommar- eller extraarbetande ungdomar. Med vårt föreslagna grundavdrag kan man tjäna 18300 kronor per år innan man behöver betala kommunalskatt jämfört med 8700 kronor i dag.
- De skattemässiga fördelarna för hushållen att spara föreslås förbättras dels genom en höjd avdragsrätt för pensionssparande, dels genom en avdragsrätt för sparande på individuella utbildningskonton.

- Gränsen för reseavdraget för resor till och från jobbet sänks från 7000 till 6000 kronor. Det innebär att resekostnader på ytterligare 1000 kronor blir avdragsgilla jämfört med idag.
- En skatt som plågar många, inte minst de med låga inkomster, är fastighetsskatten som på grund av sin utformning har orimliga effekter. Kristdemokraterna föreslår att fastighetsskatten på hyreshus från år 2000 varaktigt ska sänkas till 1,2 procent. Fastighetsskatten på egna hem sänks till 1,3 procent år 2001 och till 1,2 procent år 2002. Fastighetsskatten ska redan från år 2000 enbart beräknas på en tredjedel av markvärdet överstigande 150.000 kronor. På så sätt försvinner de orimliga effekter som exempelvis drabbat de som bor i skärgårdsområden.
- Kristdemokraterna avvisar regeringens nya värnsskatt. Den är ett brott mot de principer socialdemokraterna själva var med om att lägga fast i skattereformen 1990-1991 om att ingen ska betala mer än 50 % av en inkomstökning i skatt. Den är också ett brott mot de löften socialdemokraterna ställde ut om att värnsskatten under budgetsaneringsåren skulle vara tillfällig. Viktiga motiv för att inte ha extra hög statlig skatt på högre inkomster är också att utbildning med medföljande studieskulder måste löna sig. Om svenska studenter utbildar sig i Sverige, bör inte skattesystemet leda till att de sedan flyttar utomlands. Det är en framtidsinvestering att ha ett skattesystem som gör att utbildning lönar sig.

TABELL 5.2 EN SKATTEPOLITIK DÄR ALLA FÅR BEHÅLLA MER AV SIN EGEN LÖN

Kassamässiga förändringar för staten, miljarder kronor

	2000	2001	2002
Höjt grundavdrag i kommunal beskattning	-17,00	-20,00	-20,00
Förvärvsavdrag mot kommunalskatt 2,4% på löneinkomster	0,00	0,00	-6,00
Nej till regeringens fjärdedelskompensation för egenavgiften	8,30	9,50	9,50
Nej till regeringens tillfälliga skattereduktion	2,98	0,28	0,14
Nej till förlängd tillfällig skattereduktion	0,00	2,90	3,20
Sänkt skatt på hushållstjänster (inkl ROT-tjänster)	-1,26	-0,84	-0,84
Avskaffad värnsskatt	-2,13	-2,43	-2,46
Nej till sänkt skatt för utländska experter	0,04	0,04	0,04
Royaltyinkomster från pat. uppfinningar befrias från skatt	-0,02	-0,02	-0,02
Yrkesfiskeavdrag för konkurrensneutralitet	-0,04	-0,04	-0,04
Avdragsrätt för individuella utbildningskonton, eget billigare förslag	1,15	0,75	0,55
Sänkt gräns för reseavdrag fr. 7000 till 6000	-0,04	-0,07	-0,07
Sänkt fastighetsskatt: Egnahem 1,5, 1,3, 1,2%. Hyreshus 1,2% fr år 2000	0,00	-0,61	-3,79
Fastighetsskatten tas bara ut på 1/3 av markvärdet över 150'	-0,10	-0,42	-0,51
Höjd avdragsrätt för pensionssparande (1 prisbasbelopp)	-0,15	-0,24	-0,30
Summa	-8,27	-11,20	-20,60

5.3 En reformerad familjepolitik

Familjefrågorna har haft en central ställning i kristdemokraternas politiska arbete ända sedan partiet bildades. Det handlar både om synen på familjens ställning och uppgifter i samhället, och om utformningen av det offentliga familjestödet. Kristdemokraternas arbete har varit inriktat på att hitta de modeller för valfrihet och mångfald, som vi tror skapar de bästa förutsättningarna för föräldrarna och barnen. Vi kommer även fortsättningsvis att lyfta fram familjepolitiken som en huvudfråga på grund av den betydelse den har för hela samhällsbyggandet och framför allt för barnen.

Genom att styra alla resurser till ett fåtal barnomsorgsformer har staten i praktiken tagit över beslut som familjerna själva borde fatta. Stora statliga och kommunala resurser har ensidigt satsats på de familjer som velat och kunnat få del av den offentliga barnomsorgen. De som på hel- eller deltid vill sköta barnomsorgen på egen hand eller vill ha en annan lösning har därför ofta mycket svårt att förverkliga sin önskan.

Det familjepolitiska system som byggts upp genom åren har flera brister från såväl valfrihets- som fördelningspolitisk synvinkel. *Fördelningspolitiskt* därför att barnomsorgssubventionerna i stor utsträckning tillfaller redan resursstarka hushåll. Föräldrapenningen är lägre ju sämre ekonomisk situation föräldrarna har innan de får barn och omvänt högre för redan välavlönade kvinnor och män. Barnbidraget utbetalas lika för alla. Endast bostadsbidraget kan sägas gynna resurssvaga hushåll på ett särskilt sätt. Bostadsbidraget har dock skurits ner och försämrats kraftigt under senare år av den socialdemokratiska regeringen.

Från *valfrihetssynpunkt* är det en brist att det familjepolitiska stödet inte medger flera alternativa barnomsorgsformer. Socialdemokraterna vill med sitt förslag om maxtaxa inom den kommunala barnomsorgen utöka detta fördelningspolitiska missförhållande ytterligare, eftersom en enhetlig maxtaxa kommer att gynna de mest välbeställda familjerna mest. Valfriheten förbättras inte heller genom införande av maxtaxa. Det är fortfarande bara om familjen väljer den offentligt finansierade barnomsorgen som den får del av samhällets stöd. De som inte vill, eller kan, utnyttja denna får inte del av samhällets stöd. Dessutom strider förslaget om en nationellt enhetlig maxtaxa mot principen om det kommunala självstyret. Kristdemokraterna avvisar därför regeringens planer på en maxtaxa inom den kommunala barnomsorgen.

Kristdemokraterna föreslår följande förändringar på familjeområdet:

- Höjd garantinivå i föräldraförsäkringen från dagens 60 kronor per dag till 120 kronor per dag. Kontaktdagarna återinförs i föräldraförsäkringen.
- Ett återinfört och förbättrat vårdnadsbidrag på 10 procent av prisbasbeloppet (3660 kr) per månad och barn mellan 1 och 3 år införs från den 1/7 år 2000. Till följd av att vårdnadsbidraget gäller från den dag barnet fyller 1 år slopas de 90 garantidagarna i föräldraförsäkringen. Från och med år 2001 påbörjas en utbyggnad av vårdnadsbidraget så att det beloppsmässigt blir högre, 4000 kronor per månad. Från år 2002 avsätts medel för att ge föräldrarna till alla 3 – 6-åringar ett belopp som kan användas fritt under sammanlagt 360 dagar under den fyraårsperiod som barnet är fyllda 3 men inte 7 år.
- En avdragsrätt på maximalt 10 procent av prisbasbeloppet per månad (3660 kronor) införs från den 1/7 år 2000 för styrkta barnomsorgskostnader för alla barn mellan 1 och 3 år.
- Regeringens planerade barnbidragshöjning senareläggs ett år för att i stället möjliggöra omedelbara förbättringar för de barnfamiljer som har det sämst ställt ekonomiskt. Detta uppnås genom förbättringar i bostadsbidraget. Det särskilda bidraget i bostadsbidraget (den del som enbart beror på antalet barn) höjs med 100 kronor per månad och barn. De individuella inkomstgränserna i bostadsbidraget för makar/samboende avskaffas och den gemensamma inkomstgränsen sätts till 117000 kronor. Ytnormen för den bostadsbidragsgrundande ytan utökas med 10 kvadratmeter i respektive kategori. Från år 2001 förs medel motsvarande 50 kronor per barn över från det generella barnbidraget till förbättringarna i bostadsbidraget. Det innebär att det generella barnbidraget höjs från 750 kronor till 800 kronor år 2001, och till 900 kronor år 2002.
- Kristdemokraterna anser att den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) ska beräknas som genomsnittet av de senaste två årens inkomster. Detta påverkar även föräldraförsäkringen.

Barnfamiljerna kommer dessutom att gynnas av den generella skattesänkning som föreslås för inkomsttagare genom en höjning av grundavdraget.

TABELL 5.3 KRISTDEMOKRATERNAS POLITIK FÖR BARNFAMILJER

Förändringar i förhållande till regeringens förslag

<i>Miljoner kronor</i>	2000	2001	2002
Vårnadsbidrag + utbyggnad	2000	5000	7000
Höjt garantibelopp från 60 till 120 kr och slopade garantidagar till följd av vårnadsbidraget	-120	-120	-120
Återinför kontaktdagarna (2/år till 12år)	23	23	23
Ny beräkning av SGI	-470	-500	-550
Behovsprövat barnbidrag fr 2001. Överförs till UO18 fr 2001		-1035	-1028
Höjt och förbättrat bostadsbidrag	940	940	960
Höjt adoptionsbidrag	25	25	25
Senarelagd höjning av barnbidrag & flerbarnstillägg	-2100	-2100	
Vårdidrag till biståndsbetare	0,5	0,5	0,5
Nej till maxtaxa		-1700	-3400
Avdragsrätt för barnomsorgskostnader 1 – 3-åringar	200	400	400
Moms på barnböcker sänks till 6%	60	60	60
Summa	558,5	993,5	3371

5.4 Bättre pensioner

Regeringens okänsliga budgetsanering har drabbat många pensionärer hårt genom nedskärningarna och bristerna inom äldreomsorgen samt de växande vårddköerna.

Kristdemokraternas budgetalternativ, som bl a innehåller nedanstående reformer, innebär därför en satsning på rättvisa och bättre ekonomisk situation för pensionärer:

- Pensionstillskottet höjs med 200 kr/månad från 1 januari 2000. Detta förslag gynnar alla de som har låg eller ingen ATP. År 2001 träder det nya pensionssystemet i kraft vad gäller den nya garantipensionen, som efter skatt kommer att bli ca 100 kronor högre per månad än dagens folkpension och pensionstillskott. Pensionstillskottet försvinner då helt och hållet. Från och med år 2001 kommer i stället det höjda grundavdrag som föreslås i denna motion, till följd av pensionsreformen, att omfatta hela pensionärskollektivet, vilket gör att även de pensionärer med lägst pension kommer att få sänkt skatt med ca 250 kronor per månad. Jämfört med dagens situation kommer alltså de sämst ställda pensionärerna att få ca 350 kronor mer per månad år 2001 med kristdemokraternas politik.
- Hela inkomstprövningen av änkepensionen slopas,
- Bostadstillägget för pensionärer föreslås höjas från år 2001. Inkomstprövningen av bostadstillägget skall inte innehålla fritidsfastighet,
- Omställningspensionen för efterlevande återställs från 6 till 12 månader.
- Grundavdragshöjningen som kristdemokraterna föreslår omfattar alla skattepliktiga transfereringar och gäller under år 2000 även för pensionärer i de fall där deras

särskilda grundavdrag (SGA) understiger det av kristdemokraterna föreslagna grundavdraget i den kommunala beskattningen. Ungefär 1,3 miljoner pensionärer kommer därmed att få sänkt skatt till följd av denna förändring under år 2000. Från år 2001 kommer, som nämnts ovan, hela pensionärskollektivet att beskattas i det vanliga skattesystemet (med undantag för den allmänna pensionsavgiften som pensionärer inte betalar), vilket leder till sänkt skatt med ca 250 kronor per månad, eller drygt 3000 kronor per år.

TABELL 5.4 KRISTDEMOKRATERNAS POLITIK FÖR PENSIONÄRER

Förändringar i förhållande till regeringens förslag

<i>Miljoner kronor</i>	2000	2001	2002
Bort med hela inkomstprövningen av änkepensionen	614	670	670
Höjd kompensationsgrad i BTP		460	460
Bort med alla fritidsfastigheter i inkomstprövningen av BTP	30	30	30
Förlängd omställningspension till 12 mån	43	43	43
Höjt PTS med 200kr/mån år 2000	810		
Sänkt skatt genom höjt grundavdrag	1000	3000	3000
Summa	2497	4203	4203

Anm.: Många pensionärer kommer redan år 2000 att få sänkt skatt genom det höjda grundavdrag som föreslås i denna motion. Det belopp som angivits för år 2000 (1 miljard) är en ungefärlig uppskattning av den del av skattesänkningen som kommer pensionärerna till del detta år.

5.5 Vården, omsorgen och skolan

Kristdemokraternas budgetalternativ innebär att kommuner och landsting kommer att få 3,5 miljarder kronor i ytterligare resurser de närmaste tre åren jämfört med regeringens förslag. Vidare vill vi förbättra tandvårdsförsäkringen. Kristdemokraternas samlade politik och bedömning vad gäller kommunsektorn presenteras mer utförligt nedan under avsnitt 6 *Kommunsektorn*.

TABELL 5.5 SATSNINGAR FÖR EN BÄTTRE VÅRD, OMSORG OCH SKOLA

Förändringar i förhållande till regeringens förslag

<i>Miljoner kronor</i>	2000	2001	2002
Förbättrad tandvårdsförsäkring fr. 1/7 2000	250	500	500
Höjda statsbidrag till kommunsektorn	1100	1100	1300
Summa	1350	1600	1800

5.6 Ett återupprättat rättsväsende

Kristdemokraterna har motsatt sig de nedskärningar som skett inom rättsväsendet under senare år. Kristdemokraterna vill tillföra rättsväsendet ytterligare 810 miljoner kronor den kommande treårsperioden.

- Polisväsendet bör stärkas och närpoliskontoren och deras verksamhet utvecklas för att bekämpningen av vardagsbrottsligheten ska lyckas.
- Åklagarväsendet stärks. En beredskap måste finnas för ett ökat antal ärenden till följd en förbättrad personalsituation inom polisen. Pengarna ska även användas till fortbildning och kompetensutveckling.
- Domstolsväsendet bör tilldelas ytterligare medel. Dessa pengar ska särskilt gå till hovrätterna samt läns- och kammarrätterna där en andel mål får vänta på domstolens avgörande trots att skriftväxling och övriga beredningsåtgärder är avslutade.
- En fungerande kriminalvård kräver utökade resurser. Frigivningssituationen är i dag oacceptabel. Målsättningen ska vara meningsfulla insatser för att möjliggöra ett liv utan brottslighet. Detta arbete måste börja redan under anstaltstiden och fortsätta efter frigivningen.
- Det brottsförebyggande arbetet intensifieras genom ett utökat samarbete mellan Brottsförebyggande Rådet (BRÅ) och kommunerna.
- Till detta kommer förbättringar för skattemyndigheternas möjligheter till uppföljning och bekämpning av skattefusk samt satsningar på tullen och kustbevakningen.

**TABELL 5.6 KRISTDEMOKRATERNAS ALTERNATIV FÖR RÄTTSVÄSENDET
FÖRÄNDRINGAR I FÖRHÅLLANDE TILL REGERINGENS FÖRSLAG**

	2000	2001	2002
Satsningar på polis-, åklagar- och domstolsväsendet, kriminalvården, brottsoffer och brottsförebyggande arbete	320	290	200
Förstärkning av tullen	80	80	80
Förstärkning av kustbevakningen	40	40	40
Effektivare skattekontroll	200	200	200
Summa	640	610	520

5.7 Inriktning på kommande överföringsbelopp till hushållen

De prioriterade områden som beskrivs ovan är finansierade genom den alternativa budgetpolitik som kristdemokraterna presenterar som motförslag till regeringens budgetproposition. I regeringens budgetalternativ redovisas ett kvarstående utrymme på ca 20 miljarder kronor år 2002 för överföring till hushållen efter det att det målsatta sparandet för offentlig sektor uppnåtts (se vidare avsnitt 7). Kristdemokraterna anser, till skillnad från regeringen, att det i dagsläget inte är rimligt att inteckna hela detta överskott för kommande reformer. Särskilt inte som detta innebär att statens finansiella

sparande då blir negativt; minus 8,1 miljarder kronor. Därför intecknas endast drygt 11 miljarder kronor av de dryga 20 för skattesänkningar. Det finansiella sparandet i staten blir därmed med kristdemokraternas politik år 2002 ca 0,9 miljarder kronor.

I det fall statsfinanserna skulle utvecklas bättre framöver, än vad som framgår av budgetpropositionen, vill kristdemokraterna i princip gå vidare med att stärka och förbättra de prioriterade områden som redovisats ovan. I det fall statsfinanserna skulle utvecklas sämre än vad som framgår av budgetpropositionen kommer de ovan prioriterade områdena att under alla omständigheter att vara de där besparingar görs i sista hand. Verkligheten får utvisa vilket utrymme som finns för de reformer som vi anser mest angelägna.

6 Kommunsektorn

6.1 Saneringspolitiken och kommunsektorn

Vi konstaterar att kommunsektorn under de senaste mandatperioderna använts som ett instrument i den socialdemokratiska regeringens saneringspolitik. Till följd av successivt ökade allmänna egenavgifter sedan 1995 har kommunsektorns skatteintäkter minskat med drygt 18 miljarder kronor, eftersom egenavgifterna är avdragsgilla. Till detta kommer statliga reformer om ett ökat kommunalt ansvarstagande, som inte finansierats av staten enligt den tidigare knäsatta finansieringsprincipen.

Kommunsektorns skatteintäkter påverkas i hög grad av sysselsättningsutvecklingen i den privata sektorn. Sveriges långsiktiga tillväxtförutsättningar hade med all säkerhet varit mycket bättre, om inte regeringens politik ensidigt inriktats på budgetsanering och alltför lite på att förbättra företagarklimatet. Den kraftiga tillväxten för närvarande riskerar att bli kortvarig, om inte strukturella åtgärder också vidtas. Den fortsatt höga arbetslösheten avspeglar sig naturligtvis i sämre utvecklingsmöjligheter och höga kostnader för kommunsektorn.

Den ekonomiska saneringspolitiken har under 90-talet varit särskilt tung för kommunsektorn. Det kraftigt ökande antalet äldre medborgare och de höga födelsetalen i början av decenniet har dessutom krävt en kraftig utbyggnad av skola, vård och omsorg samt annan kommunal service. Det kraftiga skattebortfallet på grund av egenavgifterna och endast etappvisa återföringar i form av ökade statliga bidrag har krävt ett stort förändrings- och omstruktureringsarbete inom kommunsektorn för att

uppnå ekonomisk balans. Förändringskravet har medfört både negativa och positiva konsekvenser. Verksamheterna har ofta en hög effektivitet och god kvalitet, men samtidigt utnyttjas personal ofta alltför hårt. Arbetsmotivation och arbetsglädje måste återställas.

6.2 Budgetpropositionen för år 2000

I budgetpropositionen för år 2000 föreslås inga nya resurstillskott till kommunsektorn. De extra statsbidrag som tillförs presenterades redan under våren och är en återföring av det minskade skatteunderlaget till följd av de avdragsgilla egenavgifterna som infördes 1995. Då har ännu ingen kompensation getts för de ökade åtaganden som skett exempelvis för assistansersättningen inom LSS.

De enligt budgetpropositionen kraftigt ökade skatteinkomsterna för kommunsektorn år 2000 (+25 miljarder kronor) synes vid en närmare granskning inte vara riktigt så stora. Effekten av regeringens skattesänkingsförslag (de minskade avdragen mot kommunalskatten för den allmänna pensionsavgiften) på 4,8 miljarder kronor ingår i de av regeringen redovisade ökade skatteinkomsterna. Men denna del av skatteinkomstökningen regleras enligt finansieringsprincipen genom en sänkning av det generella statsbidraget med motsvarande belopp. Ytterligare ca 5 miljarder kronor av de ökade skatteinkomsterna förklaras av att slutavräkningen av skattemedel från år 1998 betalas ut år 2000. Den underliggande utvecklingen av skatteinkomsterna för kommunsektorn mellan 1999 och 2000, ca 15 miljarder kronor, är alltså inte mycket större än normalt vid en hyfsad konjunktur. I reala termer är den till och med lägre än den skatteinkomstökning som skedde mellan 1994 och 1995 som en följd av den kraftiga konjunkturuppgång som fyrpartiregeringen lämnade efter sig.

6.2.1 Underfinansierat maxtaxeförslag

Den underfinansierade maxtaxan inom förskolan är inte bara ytterligare ett sätt att med ekonomiska medel söka styra barnfamiljerna val av barnomsorg. Den tvingar också kommunerna att prioritera bort annan angelägen verksamhet för att finansiera det socialdemokratiska vallöftet. Regeringen har hittills avsatt 1,7 miljarder år 2001 och 3,4 miljarder kronor år 2002 för allmän förskola, rätt till förskola för barn till arbetslösa och maxtaxa inom förskola och skolbarnsomsorg. Förutom att reformen är ett brott mot den kommunala självstyrelsen och förmodligen mot den av staten knäslagna

finansieringsprincipen kostar den enligt beräkningar som gjorts av Svenska Kommunförbundet omkring 8,7 miljarder kronor för kommunerna. Kristdemokraterna avvisar regeringens planer på en statligt bestämd maxtaxa och föreslår i stället en familjepolitik för ökad mångfald och valfrihet inom barnomsorgen. Denna politik utvecklas närmare i en särskild motion med anledning av utgiftsområde 12.

Äldreberedningen och HSU 2000 är två utredningar som presenterats det senaste året som gemensamt visar att kommuner och landsting behöver rejält förstärkta resurser för att minska köerna inom sjukvården, ge en trygg och värdig äldreomsorg och god vård och omsorg till människor med funktionshinder av olika slag och omfattning. Det är främst en fortsatt utbyggnad och mer personal för att erbjuda god kvalitet som prioriteras. På ett par års sikt bör även en sänkning av avgifterna inom äldreomsorgs- och handikappområdet kunna ske. Vi delar Äldreberedningens och HSU 2000:s uppfattning om det långsiktiga resursbehovet. Regeringen tycks inte ta problemen på allvar.

6.3 Minska kommunsektorns bidragsberoende

Ett fortsatt arbete i syfte att öka den kommunala skattebasen är angeläget för att minska behovet att statliga bidrag. Den kommunala självstyrelsen gagnas inte av specialdestinerade statsbidrag. Istället är det större risk att förslag som t ex maxtaxan på daghem vid otillräcklig finansiering tvingar kommunerna att minska resurserna till vården för att klara det lokala genomförandet av statliga beslut.

Liknande undanträngningseffekter finns redan inom flera av kommunernas verksamheter. Socialbidraget som är det yttersta skyddsnätet för människor som inte klarar sin försörjning är idag en tung post i den kommunala budgeten.

Den statliga övervältringen är särskilt tydlig när det gäller Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Reformen har inneburit väsentligt förbättrade livsvillkor för människor med funktionshinder. Men sedan reformen beslutades har förändringar skett som inte följt finansieringsprincipen. Därmed tvingas kommunerna, för att leva upp till lagen, göra besparingar på andra områden.

TABELL 6.1 KOMMUNERNAS SOCIALBIDRAGSKOSTNADER
MILJONER KRONOR

År	Socialbidrag, Löpande priser	Ökning från föregående år
1994	10285	
1995	10786	501
1996	11884	1098
1997	12444	560
Summa ökning 1994-1997		2159

Källa: Socialdepartementet

Ett ytterligare område som tenderar att öka inom kommunerna är insatser inom arbetsmarknadspolitiken. Det ökade samarbetet mellan kommunerna och arbetsmarknadsverket genom arbetsförmedlingsnämnderna har medverkat till bättre träffsäkerhet när det gäller lokala insatser och samverkansprojekt. Men det något ljusnande läget när det gäller sysselsättningen måste åtföljas av minskade kommunala åtaganden för att minimera risken för statlig övervältring.

Mot denna bakgrund är det enligt kristdemokraterna bra att regeringen genom höjda statsbidrag under perioden 1997-1999 återställt *en del* av den reala resursindragning som hittills skett.

6.4 Det behövs mer än statsbidrag för att trygga kommuninvånarnas framtida behov

Den kommunala sektorns möjligheter att finansiera angelägen och nödvändig service av god kvalitet är dock lång ifrån enbart avhängig av statliga bidrag. Statsbidragen till kommunsektorn motsvarar knappt 20 procent av de totala inkomsterna. Den viktigaste enskilda faktorn som påverkar kommunsektorns finanser är sysselsättningsutvecklingen i övriga sektorer. Fler sysselsatta betyder fler skattebetalare och därmed ökade skatteinkomster för kommunerna. Men fler sysselsatta betyder också färre arbetslösa och färre personer i de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som kommunerna i dag till stor del administrerar och finansierar. Med ökad sysselsättning följer därför minskade kostnader för kommunernas arbetsmarknadsåtaganden.

6.4.1 Behoven ökar snabbare än resurserna

Nya befolkningsprognoser och utvärderingar av de kommande resursbehoven indikerar att behoven av utbildning, vård och omsorg på den kommunala sidan ökar med 0,7 – 0,8 procent årligen till följd av den demografiska utvecklingen. Detta kan jämföras med att hela befolkningen växer med 0,1 – 0,2 procent per år. Enligt Kommunförbundets

bedömning växer behoven snabbare än resurserna de kommande åren. Skillnaden för hela perioden 1997 – 2001 uppgår till omkring 2 procent. På landstingssidan finns områden där kvaliteten behöver förbättras med hjälp av ökade resurser bland annat till nya platser på sjukhus. Nedrustningen av skolan måste avbrytas. Det krävs fler lärare till grundskolan och gymnasiet för en nödvändig kvalitetshöjning av undervisningen.

6.4.2 Bättre företag- och sysselsättningsklimat säkrar vården

Kristdemokraternas politik tar därför sikte på att skapa långsiktiga tillväxtförutsättningar genom ett bättre företagarklimat och lägre skatter för låg- och medelinkomsttagare. Om sysselsättningen ska ta fart måste det löna sig att arbeta. Skattepolitiken inriktas också på att skapa förutsättningar för att behålla företag och kompetens i landet och på att förbättra möjligheterna till nya företagsetableringar. Sambandet mellan Sveriges företag- och sysselsättningsklimat och kommunsektorns framtida resursbehov kan inte nog betonas. Om de nuvarande låga sysselsättningsnivåerna, allt fler människor utanför arbetskraften samt ett ogynnsamt företagarklimat får fortsätta kommer kommunsektorns resursgap att växa kraftigt de kommande 10 – 15 åren. Inte minst av detta skäl behövs det en ny politisk inriktning när det gäller attityden till företagande och synen på Sveriges långsiktiga tillväxtförutsättningar.

6.4.3 Potential för samordning och effektivisering

Kommunsektorn är emellertid inte en gång för alla ”färdig” till sina strukturer. På många håll finns det potential att effektivisera och samordna verksamheter så att resurser frigörs och kan användas där de bäst behövs. Den offentliga upphandlingen har i vissa kommuner förbättrats, men kan utvecklas väsentligt. Genom entreprenadupphandling visar det sig ofta att det går att få likvärdig kvalitet till ett något lägre pris. En intressant modell är kommuner som anger ett pris på en viss tjänst som är lägre än vad den egna verksamheten kostar och sedan låter olika entreprenörer konkurrera med kvalitet i stället för med pris. Samtidigt är det viktigt att privata entreprenörer tillåts utveckla egna, långsiktiga verksamheter, och inte bara hänvisas till att tillfälligt överta kommunala verksamheter.

Med hjälp av den nya informationstekniken och elektronisk handel kommer kommuner och landsting att inom en snar framtid att kunna minska på mycket av den administration som egentligen inte hör till de kommunala kärnuppgifterna. Med en friare användning och lokal samordning av exempelvis arbetsmarknadsmedel kommer

sannolikt också vissa vinster att göras i resurshänseende. Till detta kommer att det på många håll handlar om att hushålla bättre med de resurser som redan finns.

6.4.4 Avskaffa utförsäljningsstoppet

Ytterligare en faktor som i stor utsträckning kan påverka de kommunala finanserna är kommunernas eget bostadsbestånd. På detta område finns det också anledning att verka för en strukturförändring som gör att kommunerna påtagligt minskar sina, och därmed skattebetalarnas, risker som följer av för stora åtaganden på bostadsområdet.

Kommunala utförsäljningar av bostadsbolag bör inte motverkas från statligt håll, som med den nuvarande socialdemokratiska politiken. Det utförsäljningsstopp som regeringen infört bör snarast avskaffas.

Verksamheten i kommuner och landsting skall vara gemensamt finansierad. Men att kommunen ansvarar för och finansierar en verksamhet behöver dock inte innebära att kommunen står som utförare av den. Entreprenader och konkurrensutsättning är inte mål i sig men ska ses som medel för en bättre verksamhet. En ökad konkurrensutsättning med tydliga och mätbara kvalitetskrav inom det kommunaltekniska området ger minskade kostnader och därmed frigörs resurser för kärnverksamheten. Med tydliga kvalitetsmål, uppföljning och utvärdering kan alternativa driftsformer öka valfriheten även inom skolan och vården och tillföra ekonomisk och/eller ideell nytta.

6.4.5 Kommuner ska inte konkurrera ut företag

Kommunala bolag bör avvecklas på marknader där privata företag konkurrerar eller skulle kunna konkurrera. Det är också viktigt att kommunal näringsverksamhet inte strider mot lagen. Ett sätt att stödja företagandet är att vid kommunala upphandlingar dela ordern i flera poster så att även de mindre företagen kan vara med i budgivningen. Ett annat sätt att uppmuntra företagande är att minimera begränsningarna avseende etablering av livsmedelsbutiker.

Sammantaget påverkas alltså förutsättningarna för att förbättra och bibehålla den offentliga servicen på längre sikt både av en bättre arbetsmarknad och av egna strukturförändringar.

6.5 Skillnad mellan kort och lång sikt

På kort sikt är det dock svårt att hävda att strukturomvandling eller bättre ledning av verksamheter skulle göra att människor med vård- och omsorgsbehov i dag får den hjälp

de behöver och har rätt till. Den kris som finns på allt för många håll inom skolan rättas inte heller till för de som är elever i dag, genom en strukturomvandling som kanske tar några år att genomföra. Därför är det motiverat med ökade resurser från staten för den närmaste perioden så att de människor som nu behöver och har rätt till en fungerande service kan få det. Inte minst för landstingens del är det angeläget att de resursbrister som vi redan nu kan se inför år 2000 till en del täcks av ökade statsbidrag. På längre sikt är det emellertid endast en stark sysselsättningsutveckling som i kombination med fortsatta strukture reformer kan trygga verksamheterna inom kommunsektorn.

Mot ovanstående bakgrund förelår kristdemokraterna ett tillskott till kommunsektorn på 1,1 miljard kronor år 2000 utöver det regeringen föreslagit. År 2001 föreslås ett tillskott utöver regeringens nivå med 1,1 miljard kronor. För år 2002 anser kristdemokraterna att tillskottet bör vara 1,3 miljarder kronor. Därmed blir det samlade tillskott som kristdemokraterna förslår 3,5 miljarder kronor över den kommande treårsperioden.

6.6 Det kommunala utjämningssystemet

6.6.1 Förena utjämning med incitament för tillväxt

Det goda målet bakom det kommunala utjämningssystemet är att alla kommuner och landsting/regioner skall ha likvärdiga förutsättningar för sin verksamhet och service oberoende av skattekraft och opåverkbara strukturella kostnader. En invånare i Sverige skall kunna få lika god sjukvård och kommunal service oavsett var hon eller han bor. Detta mål ställer vi kristdemokrater oss bakom. Däremot hör rimliga skillnader i servicenivå, servicestandard, effektivitet och skattesats till den kommunala självstyrelsen och skall således inte kompenseras. Medborgarna skall själva avgöra detta genom demokratiska val av partier som förordar olika lösningar eller genom den enskildes val av bostadsort. Systemet skall förena en långtgående utjämning med starka incitament för tillväxt och förnyelse. Det skall stödja och driva på en stark och solidarisk ekonomisk utveckling i hela landet. Utjämningssystemet måste dessutom vara tillgängligt, begripligt och demokratiskt förankrat hos alla kommuner och landsting. Det skall vara möjligt för kommuner och landsting att kunna parera t ex befolkningsförändringar genom att styra och förändra verksamhet och ekonomi utan att behöva överraskas av det ekonomiska utfallet i utjämningssystemet. Vi ställer oss negativa till att inkomstutjämningen är inomkommunal och att den för med sig

tillväxthämmande konsekvenser. Vidare är vi kritiska mot kostnadsutjämnings bristande träffsäkerhet.

6.6.2 Inkomstutjämnings

Regeringen bedömer att en långtgående inkomstutjämnings är ”en central del i ett utjämningsystem som skall ge kommuner och landsting i hela landet likvärdiga ekonomiska förutsättningar att ge sina medborgare en god kommunal service.” Samtidigt föreslås att ett nytt utredningsarbete inleds, för att finna en alternativ utformning utan negativa marginaeffekter. Kristdemokraterna är kritiska mot att den sk. pomperipossaeffekten inte eliminerats ännu. Regeringens snäva direktiv till utredningen *Kostnadsutjämnings för kommuner och landsting* (SOU 1998:151), ligger till grund för nuvarande modell, vilket kan förklara men inte ursäkt att inga åtgärder vidtas. I nuläget med en långtgående inomkommunal utjämnings är incitamenten för tillväxt och expansion inte bara små utan direkt kontraproduktiva. Enligt beräkningar från Stockholms läns landsting i september 1999 drabbas elva av 26 kommuner av att utjämningsystemet tar mer än 100% av intäktsökningarna vid en procents ökning av skatteunderlaget. Sådana konsekvenser är fullständigt oacceptabla.

6.6.3 Statlig delegation och expertgrupp

Regeringen beslöt i juni att tillsätta dels en delegation med uppgift att följa upp och utvärdera utjämningsystemet och dels en expertgrupp med uppgift att förenkla och göra systemet mer stabilt. Att avskaffa den absurda pomperipossaeffekten måste vara en prioriterad uppgift. Vidare bör träffsäkerheten i kostnadsutjämningsystemet radikalt förbättras. Vi anser dessutom av principiella skäl att en övergång från inomkommunal till statlig inkomstutjämnings bör provas. Vår mening är att nuvarande ordning med inomkommunal utjämnings går emot grundlagens intentioner med den kommunala självstyrelsen, lokaliseringsprincipen och den kommunala beskattningsrätten. Systemet med inomkommunal utjämnings leder med jämna mellanrum till allvarliga motsättningar mellan kommuner och mellan landsting. När vissa kommuner och landsting betalar stora summor i avgift och andra får del av bidrag i motsvarande utsträckning skapas dessutom möjligheten till och föreställningen om att medel från en kommun används till olika icke lagstadgade verksamheter eller investeringar i en annan. Vi kristdemokrater anser att det enligt subsidiaritetsprincipen är staten som skall stödja kommunsektorn och utjämna de opåverkbara ekonomiska förutsättningar som föreligger för kommuner och

landsting att bedriva den lagstadgade verksamheten. Nuvarande system splittrar landets kommuner och landsting.

6.7 Förändringar som ekonomiskt påverkar kommunsektorn

Kommunsektorn påverkas indirekt av en rad förändringar som kristdemokraterna vill göra på olika områden. Samtliga dessa effekter regleras i enlighet med finansieringsprincipen.

Den föreslagna beräkningen av sjukpenninggrundande inkomst väntas minska kommunsektorns skatteintäkter med ca 400 miljoner kronor årligen. Införandet av en andra karensdag beräknas netto förstärka kommunsektorn med 40 miljoner kronor. Den höjda avdragsrätten för pensionssparande minskar kommunsektorns skatteintäkter medan den slopad inkomstprövningen av änkepensionerna verkar i motsatt riktning.

Ett återinförande av vårdnadsbidraget på en högre nivå får en rad konsekvenser för kommunsektorn. För det första ökar skatteintäkterna till följd av att vårdnadsbidraget föreslås skattepliktigt. För det andra leder vårdnadsbidraget till en viss ökning av kommunernas intäkter från daghemsavgifterna, eftersom dessa styrs av den sammanlagda inkomsten av tjänst, som ökar något för dem som på deltid använder kommunalt dagis. För det tredje väntas kommunernas kostnader för barnomsorg på sikt minska med drygt 2 miljarder kronor varaktigt, eller ca 5 procent av de totala kostnaderna för barnomsorgen när föräldrarna får möjlighet till fler alternativa barnomsorgsalternativ. De inledande åren väntas effekten bli betydligt mindre. För det fjärde väntas kommunsektorns skatteintäkter minska med ca 400 miljoner kronor till följd av avdragsrätten för styrkta barnomsorgskostnader som även föreslås gälla kommunala daghemsavgifter för barn som fyllt ett men inte tre år.

Den sänkta gränsen för reseavdrag leder till minskade skatteintäkter, liksom nettoeffekten av de slopade garantidagarna och det höjda garantibeloppet i föräldraförsäkringen. Det höjda pensionstillskottet år 2000 med 200 kronor i månaden beräknas öka kommunernas skatteintäkter med 255 miljoner kronor. De samlade effekterna enligt ovan för kommunsektorn till följd av kristdemokraternas politik framgår av tabell 6.2.

TABELL 6.2 EFFEKTER FÖR KOMMUNSEKTORN MED KRISTDEMOKRATERNAS POLITIK

<i>Miljoner kronor</i>	2000	2001	2002
<i>Ny beräkning av SGI (sjuk- och föräldraförsäkringen)</i>	-380	-400	-430
<i>Nettoeffekt tfa andra karensdag i sjukförsäkringen</i>	40	40	40
<i>Höjd avdragsrätt för pensionssparande</i>	-320	-500	-630
<i>Slopad inkomstprövning av änkepensionen</i>	202	220	220
<i>Minsk. kostnader pga infört vårdnadsbidrag</i>	500	1500	2200
<i>Skatte- och avgiftseffekter pga vårdnadsbidrag (netto)</i>	750	1500	1800
<i>Sänkt gräns för reseavdrag</i>	-170	-290	-290
<i>Höjt pensionstillskott år 2000</i>	255		
<i>Slopade garantidagar & höjt garantibelopp i föräldraförsäkringen</i>	-40	-40	-40
<i>Skatteeffekt pga utökad avdragsrätt för barnomsorgskostnader</i>	-200	-400	-400
Summa före neutralisering	637	1630	2470
<i>Neutralisering enl. finansieringsprincipen</i>	-637	-1630	-2470
Ökade statsbidrag till kommunsektorn	1100	1100	1300
SUMMA ramförändring på Utgiftsområde 25	463	-530	-1170

Av tabellen framgår att även om ramen för utgiftsområdet minskar, är nettotillskottet till kommunsektorn 1,1 miljard kronor år 2000 och 2001, samt 1,3 miljarder kronor år 2002.

Till de ovanstående effekterna kommer ytterligare några förslag som indirekt påverkar kommunsektorns skatteunderlag, som samtliga regleras via statsbudgeten för kommunsektorns räkning enligt finansieringsprincipen. Det viktigaste av dessa förslag är det höjda grundavdraget. Det skattebortfall som uppstår för kommunsektorn till följd av det höjda grundavdraget föreslås dock inte regleras som en ramförändring på utgiftsområde 25, utan i stället direkt på statsbudgetens inkomstsida som en inkomstminskning för staten under inkomsttitel 1111 *Fysiska personers inkomstskatt*. Denna inkomsttitel är en nettotitel där intäkterna bland annat består av samtliga inbetalade kommunalskatter, och där utgifterna bland annat består av samtliga till kommunerna utbetalade kommunala inkomstskatter. Kommunsektorn erhåller med vårt förslag de skatteintäkter de skulle ha fått enligt gällande regler för grundavdraget och staten tar kostnaden genom minskade nettointäkter på inkomsttitel 1111.

I kristdemokraternas skattemotion regleras ytterligare några mindre sidoeffekter för kommunsektorn som kostnader eller inkomstminskningar direkt på statsbudgeten.

7 Budgetpolitikens inriktning

7.1 Överskottsmål för offentlig sektor

Riksdagen har på regeringens förslag fastställt ett överskottsmål för de offentliga finanserna år 2002 på 2 procent av BNP. Det innebär sammantaget att regeringens överskottsmål för offentlig sektor är preciserade till 0,5 procent av BNP år 1999, 2,0 procent år 2000, 2,0 procent år 2001 och 2,0 procent år 2002. Detta sägs ligga i linje med regeringens mål att de offentliga finanserna på lång sikt ska uppvisa ett överskott på i genomsnitt 2 procent av BNP över en konjunkturcykel. Om *genomsnittet* över en konjunkturcykel ska bli 2 procent kunde man vänta sig att överskottet ska vara högre de år BNP-tillväxten väntas vara god. Regeringen nöjer sig dock med att överskottet uppgår till högst 2 procent även under goda år.

7.1.1 Regeringens överskottsmål innebär inte längre någon säkerhetsmarginal

När regeringen och riksdagen lade fast det budgetpolitiska målet om ett permanent överskott på 2,0 procent för den offentliga sektorn, sades detta vara för att skapa en säkerhetsmarginal inför kommande lågkonjunkturer. *”Med ett överskott på 2 procent som utgångsläge finns det en marginal att aktivt motverka konjunkturavmattningar utan att underskottet i de offentliga finanserna hotar att bli för stort.”* (Prop. 1996/97:150) Tanken var alltså att med ett tvåprocentigt överskott skulle det finnas en marginal att möta lågkonjunkturer utan att omedelbart behöva strama åt ekonomin. Minskade skatteintäkter och ökande utgifter skulle kunna klaras med måttliga åtstramningar utan att Maastrichtvillkoret om högst 3 procents underskott skulle brytas.

Det regeringen presenterar i budgetpropositionen för år 2000 innebär emellertid att hela denna marginal i praktiken har försvunnit. Det *offentliga* sparandet beräknas visserligen uppgå till 2 procent av BNP. Men *hela* detta sparande ligger åren framöver i ålderspensionssystemet. Någon extra marginal för statsfinanserna är det inte längre fråga om. Regeringen räknar t.o.m. med ett underskott på 8,1 miljarder år 2002 i statens finansiella sparande och ett underliggande saldo på –19,8 miljarder kronor. Det som sedan hjälper upp det offentliga sparandet till 2 procent är de medel som sparas i pensionssystemet inklusive premiereserven, och en litet sparande i kommunsektorn. Men regeringen kan förstås inte räkna med att medlen i pensionssystemet ska kunna

användas fritt för att möta en konjunkturavmattning, såvida inte hela pensionsuppgörelsen ska brytas eller pengar ur den privata premiereserven konfiskeras.

Det budgetpolitiska överskottsmålet på 2 procent innebär alltså **inte** en ökad buffert för statsfinanserna år 2002 och framöver som det ursprungligen var tänkt. Regeringens beräknade amorteringar på statsskulden de närmaste åren klaras med utförsäljningar av statliga företag, nästa år med 95 miljarder kronor, och att 45 miljarder kronor enligt pensionsuppgörelsen förs över från AP-fonden till statskassan. Hela det finansiella överskott som tidigare fanns i staten är nu mer än tömt i regeringens beräkningar och statens finansiella sparande beräknas nästa år bli ett underskott på 15,9 miljarder kronor. Förändringarna framgår av tabell 7.1.

TABELL 7.1 OFFENTLIGT FINANSIELLT SPARANDE ENLIGT REGERINGEN

<i>Miljarder kronor</i>	2000	2001	2002	Differens mot vårpropositionen		
				2000	2001	2002
Staten	-15,9	129,8	-8,1	-45	-91,1	-14
Kommunsektorn	14,5	9,3	3,7	5,4	0,2	-0,5
ÅP-systemet	43,4	-96,3	48,7	40,8	93,8	17,5
Summa	41,9	42,8	44,3	1,2	2,9	2,8
<i>Procent av BNP</i>	<i>2,1</i>	<i>2,0</i>	<i>2,0</i>			

Källa: Prop. 1999/2000:1 och prop. 1998/99:100

Av detta följer att när konjunkturen viker – och det gör den förr eller senare – eller om utvecklingen blir sämre än den regeringen räknar med, kommer lånebehovet och därmed statsskulden att öka direkt. Regeringen är med andra ord tillbaka på ruta ett när det gäller möjligheten att undvika en finanspolitik som förstärker konjunktursvängningarna.

En annan direkt följd av regeringens sätt att sköta statsfinanserna är att statsskulden nu beräknas bli ca 135 miljarder kronor *högre* än vad som beräknades i vårpropositionen. Förändringen av statsskuldens utveckling framgår av tabell 7.2.

TABELL 7.2 STATSSKULDENS UTVECKLING ENLIGT 1999 ÅRS VÅRPROPOSITION OCH BUDGETPROPOSITIONEN FÖR ÅR 2000

<i>Miljarder kronor</i>	1999	2000	2001	2002
Statsskulden vid årets slut enligt VP1999	1325,4	1249,3	1071,2	1049,3
Statsskulden vid årets slut enligt BP2000	1376,8	1287,0	1190,7	1184,0
Skillnad	+51,4	+37,7	+119,5	+134,7

7.1.2 Kristdemokraternas ställningstagande till nuvarande överskottsmål

Kristdemokraterna har i tidigare motioner påtalat att det i ett medelfristigt perspektiv är angeläget med ett överskott i de offentliga finanserna, och då särskilt i statens finanser. En svårbedömd konjunktur i kombination med en oroväckande stor statsskuld gör att behovet av en snabb avbetalning av statsskulden är stort och att en säkerhetsmarginal bör finnas för att klara en kommande konjunkturedgång utan att upplåningen ökar. Därför anser kristdemokraterna att statsskulden bör betalas av i snabbare takt än den som regeringen föreslår. (Fler motiv för en snabbare avbetalning av statsskulden redovisas i avsnitt 4.5.) Vi har påtalat att den snabbare avbetalningstakten emellertid inte behöver ske till priset av ett permanent högt skattetryck, utan i stället kan klaras genom en något snabbare utförsäljning av statligt ägda företag.

Mot denna bakgrund har kristdemokraterna i tidigare motioner föreslagit att överskottsmålet borde fastställas till 1,5 % av BNP för de närmaste åren, och att det finansiella överskott som fanns i staten delvis användes för strukturellt viktiga skattesänkningar.

I budgetpropositionen för år 2000 är, som redovisats ovan, bilden helt annorlunda: inget finansiellt sparande finns kvar i staten, där finns i stället ett underskott. Detta beror dels på att regeringen nu har föreslagit en skattesänkning på knappt 10 miljarder kronor, dels på att statsbudgetens utgifter blivit ca 10 miljarder kronor högre, dels på att slutfasen av pensionsreformens finansiella infasning innebär att ett lägre totalt belopp förs över från AP-fonden till staten, än vad som redovisats i tidigare propositioner från regeringen.

Kristdemokraterna står som ett av fem partier bakom pensionsuppgörelsen om det nya pensionssystemet, och står därmed också bakom storleken på det finansiella sparande som beräknas finnas i ålderspensionssystemet. Att just detta sparande råkar räcka för att regeringens budgetmål för den offentliga sektorn ska gå ihop, betyder inte att kristdemokraterna står bakom regeringens idé om permanent överbeskattning. Det betyder enbart att regeringens målsättning att göra statsfinanserna mer stabila för konjunktursvängningar helt har misslyckats.

Av det som redovisats ovan framgår att behovet av sunda statsfinanser och en snabbare avbetalningstakt för statsskulden har ökat markant sedan vårpropositionen. Kristdemokraterna lägger därför i denna motion fram en budgetpolitik som tar sikte på ett bättre finansiellt sparande i staten och en snabbare avbetalning av statsskulden. Detta uppnås genom en något stramare finanspolitik än den regeringen presenterar, och

genom en snabbare utförsäljning av statligt ägda företag. Genom en rad viktiga strukturreformer kombinerat med strategiska skattesänkningar finansierade med besparingar, kommer därmed det kristdemokratiska budgetalternativet att innebära mindre konjunktürkänsliga statsfinanser och bättre långsiktiga tillväxtmöjligheter.

7.2 Utgiftstaken

Kristdemokraterna föreslår att taket för statens utgifter fastställs till 757 miljarder kronor år 2000, 774 miljarder kronor år 2001 och 789 miljarder kronor år 2002. Detta är 8, 16 respektive 25 miljarder kronor lägre än det tak regeringen föreslår för de tre kommande åren. I avsnitt 8 redovisas fördelningen på utgiftsområden för år 2000 och preliminär fördelning på utgiftsområden år 2001 och 2002.

7.3 Statens lånebehov och statsskuld

Kristdemokraternas ekonomiska politik syftar till ett minskat lånebehov och en snabbare avbetalning av statsskulden än den som följer av regeringens politik, i enlighet med vad som redovisats i avsnitt 4.5 och 7.1. Utvecklingen av statens inkomster och utgifter på total nivå samt statens lånebehov (= statsbudgetens saldo) och statsskuldens förändring till följd av kristdemokraternas politik framgår av tabell 7.3

TABELL 7.3

STATSBUDGETENS SALDO OCH STATSSKULDEN MED KRISTDEMOKRATERNAS FINANSPOLITIK

<i>Total nivå. Miljarder kronor</i>	1999	2000	2001	2002
Inkomster		783,5	696,1	725,9
Utgifter exklusive statsskuldräntor		614,6	625,1	622,8
Statsskuldräntor m.m.		81,5	75,9	60,0
Statsbudgetens primära saldo		87,3	-4,9	43,1
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto		-39,5	-11,7	-8,8
Överföring från AP-fonden 1)		45,0	117,8	10,5
Statsbudgetens saldo före överföring till hushållen		92,8	101,2	44,8
Överföring till hushållen 2)				0
Statsbudgetens saldo efter överföring till hushållen		92,8	101,2	44,8
Skulddispositioner		7,3	15,2	1,0
Statsskuldsförändring		-100,1	-116,4	-45,8
Statsskulden vid årets slut	1325,4	1276,7	1160,3	1114,5
<i>Statsskuld i procent av BNP</i>		62,5%	54,5%	50,3 %
<i>Regeringens beräknade statsskuld i procent av BNP</i>		63,0%	55,9%	53,4%

1) Enligt pensionsreformen

2) Kristdemokraterna in-tecknar endast 11,6 miljarder kronor till skattesänkningar av det belopp på 20,6 miljarder kronor som regeringen räknar med att överföra till hushållen år 2002. Detta leder till att statens finansiella sparande blir positivt år 2002 till skillnad från regeringen, som räknar med ett underskott på 8,1 miljarder kronor. Därav följer att något ytterligare belopp år 2002 inte återstår för överföring.

8 Statens inkomster

Kristdemokraternas samlade förslag på skatteområdet framgår av avsnitt 5.1 och 5.2 tidigare i denna motion. I en särskild motion utvecklas utförligare vår politik på skatteområdet. I tabell 8.1 sammanfattas vad dessa skatteförslag beräknas få för kassamässiga effekter för statsbudgeten, tillsammans med effekten av de utförsäljningar vi vill göra under perioden.

TABELL 8.1 SAMMANFATTNING AV INKOMSTFÖRÄNDRINGAR FÖR STATEN ÅR 2000-2002

<i>Miljarder kronor</i>	2000	2001	2002
Tillväxtpolitik (tabell 5.1)	-8,27	-11,20	-20,60
Skattepolitik där alla får behålla en större del av sin egen lön (tabell 5.2)	-2,30	-8,53	-12,84
Övriga inkomstförändringar ¹	1,72	2,36	2,40
Summa skatteförändringar	-8,84	-17,36	-31,04
Utförsäljningsinkomster	10,00	20,00	30,00
Summa inkomstförändringar²	1,16	2,64	-1,04

1) Inkluderar regleringen gentemot företagssektorn till följd av den andra karensdagen i sjukförsäkringen, samt effekten av ökad uppbördseffektivitet.

2) Exklusive återställt överföringsbelopp år 2002

9 Statens utgifter och utgiftstak

9.1 Fördelning på utgiftsområden år 2000 och preliminär fördelning 2001–2002

I följande avsnitt presenteras översiktligt kristdemokraternas förslag till förändringar av ramarna för statsbudgetens utgiftsområden i förhållande till regeringens förslag till utgiftsramar för år 2000. För år 2001 till 2002 redovisas kristdemokraternas preliminära förslag till ramförändringar i förhållande till regeringens preliminära fördelning på utgiftsområden. De föreslagna ramförändringarna sammanfattas i tabell 9.1 i slutet av avsnittet. Riksdagen bör fastställa dessa ramar för år 2000 och godkänna ramarna för år 2001 – 2002 som inriktning för regeringens fortsatta budgetarbete.

I särskilda motioner med anledning av varje utgiftsområde i statsbudgeten där vi föreslår förändringar presenteras mer utförligt vår politik på området. Där yrkas också på de förändringar på anslagsnivå vi vill genomföra.

9.1.1 Utgiftsområde 1. Rikets styrelse

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna statschefen, riksdagen och dess myndigheter, regeringen, centrala myndigheter samt mediefrågor.

Kristdemokraterna föreslår besparingar på en rad myndigheter. Detta bör också gälla riksdagen. Den planerade verksamheten kan klaras inom ramen för vårt anslag och reservationer från tidigare år. Anslaget för riksdagens förvaltningskostnader bör därför minskas med 21 miljoner kronor år 2000.

Kristdemokraterna anser att en omstrukturering av det statliga presstödet bör göras och att anslaget därför inte bör höjas med 20 miljoner kronor år 2000. År 2001 och 2002 kan en besparing på 40 miljoner kronor göras.

Utvecklingen och anpassningen av regeringskansliet kan ske genom organisationsförändringar, rationaliseringar och ett mindre ekonomiskt tillskott. Anslaget till regeringskansliet minskas därför med 400 miljoner kronor för år 2000, med 500 miljoner kronor för år 2001 samt med 200 miljoner kronor år 2002.

Sammantaget kan ramen för utgiftsområdet minskas med 441 miljoner kronor för år 2000, 563 miljoner kronor för 2001 och 263 miljoner kronor för 2002.

9.1.2 Utgiftsområde 2. Samhällsekonomi och finansförvaltning

Utgiftsområdet omfattar ett flertal myndigheter som Riksrevisionsverket, Statskontoret, Statistiska Centralbyrån, Konjunkturinstitutet, Statens Fastighetsverk m fl.

Kristdemokraterna anser att ramen kan minskas genom en generell besparing med 5 procent på samtliga myndigheter under utgiftsområdet.

Ramen för utgiftsområdet bör därför vara 79 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslår för 2000, 81 miljoner kronor lägre år 2001 och 84 miljoner kronor lägre år 2002.

9.1.3 Utgiftsområde 3: Skatteförvaltning och uppbörd

Utgiftsområdet omfattar Riksskatteverket, skattemyndigheterna och Tullverket.

Kristdemokraterna gör bedömningen att dessa områden bör tilldelas större resurser än regeringens budgetförslag.

Kristdemokraterna anser att den svarta marknaden har en skadlig omfattning i Sverige. Ett flertal studier och utredningar bekräftar detta. Den svarta sektorn snedvrider konkurrensen mellan företag och förändrar affärsmoralen på ett negativt sätt. I syfte att hålla tillbaka den svarta sektorn måste skattekontrollen effektiviseras ytterligare. Därför vill vi anslå 200 miljoner kronor mer per år än regeringen för ökad skattekontroll. Det handlar dels om att öka beskattningens effektivitet, dvs förhållandet mellan debiterad skatt och rätt skatt, dels uppbördseffektiviteten, dvs förhållandet mellan debiterad skatt och faktiskt inbetald skatt. Tidigare dokumenterade erfarenheter (bl.a. av Riksdagens revisorer) visar att satsningar på detta område ger minst sex gånger pengarna tillbaka.

EU:s regelverk inom tullens område är i huvudsak genomfört. Ett ökat samarbete mellan medlemsländerna för att minska smuggling och annan ekonomisk brottslighet, kräver ökade resurser.

Kristdemokraterna anser att anslaget till Tullverket skall ökas med 80 miljoner kronor per år, utöver vad regeringen föreslagit, för att förstärka kontroll och spaning av illegal införsel av bl.a. narkotika, vapen, alkohol, tobak och övriga skattepliktiga varor.

Ramen för utgiftsområdet bör därför sammantaget utökas med 280 miljoner kronor åren 2000 till 2002.

9.1.4 Utgiftsområde 4. Rättsväsendet

Utgiftsområdet omfattar polisen, åklagarväsendet, domstolsväsendet, rättshjälpen, kriminalvården, exekutionsväsendet, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Rättsmedicinalverket och Gentekniknämnden.

Kristdemokraterna har motsatt sig de nedskärningar som tidigare skett inom utgiftsområdet. Polisväsendet befinner sig fortfarande i en svår situation. För att den uniformerade personalen ska kunna finnas ute på fältet måste administrativ personal anställas för att avlasta polisen samt rekrytering och utbildning fortsätta i en jämn takt.

Den nationella insatsstyrkan, vars uppgift är att bekämpa terrorism, bör tillförsäkras nödvändiga resurser.

Åklagarväsendet bör stärkas. Det bör finnas särskilda ungdomsrotlar som skyndsamt utreder brott där ungdomar är inblandade samt arbetar förebyggande.

Domstolsväsendet bör tilldelas ytterligare medel. Dessa pengar ska särskilt gå till hovrätterna samt läns- och kammarrätterna där en allt för stor andel mål får vänta på domstolens avgörande trots att skriftväxling och övriga beredningsåtgärder är avslutade. Också Kriminalvården och omständigheterna omkring frigivningar måste förbättras. Kristdemokraterna ger ett större anslag till Brottsförebyggande rådet, BRÅ.

Sammantaget bör ramen för utgiftsområdet utökas med 320 miljoner kronor år 2000, 290 miljoner kronor 2001 och 200 miljoner kronor 2002.

9.1.5 Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan

Kristdemokraterna föreslår inga förändringar på detta utgiftsområde.

9.1.6 Utgiftsområde 6. Totalförsvaret

Utgiftsområdet omfattar förutom totalförsvaret och den verksamhet som bedrivs av Kustbevakningen, Statens räddningsverk avseende freds räddningstjänst, vissa nämnder samt totalförsvarsgemensamma verksamheter och Sprängämnesinspektionen.

De ekonomiska ramar som regeringen och centerpartiet kommit överens om innebär dramatiska nedskärningar för Försvarsmakten. Kristdemokraterna kan inte medverka till ett sådant beslut i ett läge där konsekvenserna inte kan överblickas. Stora nedskärningar samtidigt som Försvarsmaktens ekonomi har utsatts för enorma påfrestningar och instabila regler ger ringa trovärdighet åt viljan att utforma ett nytt försvar.

För att undvika materielförstöring, vidmakthålla kompetens och en stabil grund för anpassningsförmågan avsätter kristdemokraterna 1300 miljoner kronor år 2000 samt 400 miljoner kronor för år 2001, dvs sammanlagt 1700 miljoner kronor för återstoden av innevarande försvarsbeslutsperiod. År 2002, som är första året på nästa försvarsbeslutsperiod, tillför vi 1000 miljoner kronor då vi ej accepterar den föreslagna ramsänkningen.

I avvaktan på resultatet av den pågående pliktutredningen föreslår Kristdemokraterna att dagersättningen för de totalförsvarspliktiga höjs med 10 kronor per dag från nuvarande fyrtio kronor till femtio kronor per dag. För detta ändamål avsätts 50 miljoner kronor.

För att kunna möta ökade krav på internationell verksamhet, gränskontroll och miljöskydd till sjöss bör Kustbevakningens resurser förstärkas. Kristdemokraterna avsätter 40 miljoner kronor för detta ändamål.

Mot bakgrund av dessa förslag bör ramen för utgiftsområdet justeras upp med totalt 2790 miljoner kronor under åren 2000 till 2002, eller 1390 miljoner kronor för 2000, 400 miljoner kronor för 2001 och 1000 miljoner kronor för 2002.

9.1.7 Utgiftsområde 7. Internationellt bistånd

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna internationellt utvecklingssamarbete samt samarbete med Central- och Östeuropa.

Det internationella biståndet har under de senaste åren sjunkit till en historiskt sett rekordlåg nivå, trots ett ökat behov av utvecklingssamarbete mellan rika och fattiga länder.

Även den svenska biståndspolitikerna präglas numera mer av vackra ordvändningar och fraser än av substantiellt stöd till jordens fattiga. Med en kristdemokratisk biståndsminister nåddes enprocentsnivån. Nuvarande regering överskrider med nöd rekordlåga 0,7 % av BNI. Frysta biståndsmedel (reservationer) tillsammans med övergivandet av enprocentsnivån har minskat biståndsvolymen med ett antal miljarder kronor. Den låga nivån i kombination med det utgiftstak som satts för biståndet drabbar det förebyggande biståndet kraftigt. Bland annat hotas de satsningar på skuldavskrivningar som tidigare annonserats.

Kristdemokraterna anser att reservationerna bör kanaliseras till behövande och fattiga medmänniskor i den fattigaste delen av världen. Delar av reservationerna bör

omfördelas till katastrofanslag och andra akuta insatser samt till skuldavskrivningar och stöd till enskilda organisationers biståndsarbete. Samtidigt vill vi anslå sammanlagt 3,5 miljarder kronor mer än regeringen under treårsperioden med en klar målsättning att åter nå enprocentsnivån. Med detta tillskott kommer biståndsramen att uppgå till 0,78, 0,80 respektive 0,82 procent av BNI åren 2000–2002.

Ramen för utgiftsområdet bör utökas med 1100 miljoner kronor år 2000, 1355 miljoner kronor för år 2001 och 1800 miljoner kronor för år 2002.

9.1.8 Utgiftsområde 8. Invandrare och flyktingar

Utgiftsområdet omfattar migrations- och integrationspolitik.

Statsbidrag har fr.o.m. budgetåret 1995/96 lämnats till vissa kommuner i framförallt storstadsregionerna för att stimulera till insatser i utsatta bostadsområden.

Kristdemokraterna har ställt sig bakom anslaget för 1999 och den föreslagna höjningen 2000, men avvisar den kraftiga höjningen om 305 miljoner kronor år 2001.

Mot bakgrund av tidigare och beräknat anslagssparande avvisar vi den höjning av anslaget till Integrationsverket som regeringen föreslår. Kristdemokraterna föreslår besparingar på en rad myndigheter. Detta bör också åren framöver gälla Integrationsverket.

I förhållande till regeringens förslag innebär det att ramen minskas med 12 miljoner kronor år 2000, 312 miljoner kronor år 2001 och 7 miljoner kronor år 2002.

9.1.9 Utgiftsområde 9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgiftsområdet omfattar merparten av statens utgifter för vård och omsorg inklusive utgifter för de flesta av Socialdepartementets myndigheter, bidrag till organisationer inom det sociala området samt stimulans- och utvecklingsbidrag för skilda ändamål.

Sjuk- och tandvårdsförsäkring på sikt bör samordnas. För detta ändamål bör en utredning skyndsamt tillsättas. Då bör också frågan om kostnader för hjälpmedel tas med.

Under de senaste åren har den enskildes tandvårdskostnader stigit dramatiskt. Kristdemokraterna känner oro för att många tvingas avstå nödvändig tandvård, på grund av de höga kostnaderna. I avvaktan på en utredning om att slå samman sjuk- och tandvårdsförsäkringen tillför vi 250 miljoner kronor år 2000 för att från den 1 juli

möjliggöra sänkta tandvårdskostnader. Åren 2001-2002 avsätter vi en halv miljard kronor.

Kristdemokraterna föreslår besparingar på en rad myndigheters administration. Detta bör också gälla Folkhälsoinstitutet och Socialstyrelsen. Förvaltningsanslagen bör minskas med 5 procent.

Ramen för utgiftsområdet bör sammantaget utökas med 224 miljoner kronor år 2000, 474 miljoner kronor år 2001 samt 473 miljoner kronor år 2002.

9.1.10 Utgiftsområde 10. Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgiftsområdet omfattar två verksamhetsområden, ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp samt socialförsäkringens administration. De socialförsäkringsförmåner som ingår är dagersättningar såsom sjukpenning, rehabiliteringspenning och närståendepenning och vissa bidrag till rehabilitering, yrkesskadeersättningar, handikappersättning samt folkpension i form av förtidspension. Till området fördes 1999 utgifter för allmän tilläggspension (ATP) i form av förtidspension samt arbetsskadeförsäkringen. Tillkom gjorde också kostnader för sysselsättning för vissa förtidspensionärer samt ersättning för kroppsskada.

Regeringen har tidigare under några år minskat anslaget till rehabilitering. Det har varit missriktat, eftersom resurser som satsas betalar sig flerfaldigt, både mänskligt och vad gäller statens kostnader. Kristdemokraterna anslår därför ytterligare 200 miljoner kronor för ökade rehabiliteringsinsatser och räknar därvid med minskade kostnader för sjukpenning och förtidspensioner. Lägre kostnader för förtidspension innebär vidare en minskad kostnad för den statlig ålderspensionsavgiften.

Inom socialförsäkringens administration är det viktigt att tillgodose behovet av personella resurser samt ett ökande behov av kompetensutveckling. Administrationen tillförs därför 300 miljoner kronor. Genom kvalitetshöjning i besluten och förbättrad kontroll går det att räkna med besparingar inom bl.a. sjukpenningen.

Genom satsningarna på Försäkringskassorna och rehabiliteringen kan anslagen till Riksförsäkringsverket minskas med 2,5 procent de kommande åren.

Vi föreslår att sjukförsäkringen ska innehålla två karensdagar med ett högriskskydd på 10 dagar per år. Detta förstärker budgeten med ca 1,1 miljarder kronor brutto. På detta utgiftsområde blir minskningen endast 20 miljoner kronor.

Den ersättningsgrundande inkomsten (SGI) ska beräknas på snittinkomsten under de två senaste åren. Skattepliktiga förmåner samt semesterersättning ska dock vara SGI-grundande. Netto innebär detta förslag att kostnaderna för sjukpenning minskar med drygt 800 miljoner kronor.

Kristdemokraterna förespråkar att en ny modell för trafikförsäkringen införs från den 1 juli år 2000 där samtliga personskadekostnader i samband med trafikolyckor förs över till trafikförsäkringen. Enligt detta alternativ avlyfts det offentliga kostnader på ca 4 miljarder kronor per år. För år 2000 blir besparingen 2 miljarder kronor. Den besparing som uppstår för staten återförs delvis till trafikanterna genom sänkt fordonsskatt.

Sammantaget kan utgiftsområdesramen minskas med 3675 miljoner kronor år 2000, 6235 miljoner kronor år 2001 och 6585 miljoner kronor år 2002.

9.1.11 Utgiftsområde 11. Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utgiftsområdet omfattar folkpension och pensionstillskott i form av ålderspension, efterlevandepension till vuxna, bostadstillägg till pensionärer samt särskilt pensionstillägg.

Regeringen har enligt kristdemokraterna genomfört en rad orimliga försämringar inom utgiftsområdet. Kristdemokraterna anser att omställningspensionen ska återställas till ett år från dagens sex månader. Inkomstprövningen i änkepensionen ska tas bort. Vidare ska inte fritidsfastighet ingå i inkomstprövningen för bostadstillägg.

För att förbättra för de sämst ställda pensionärerna föreslår kristdemokraterna ett höjt pensionstillskott med 200 kronor per månad år 2000. Från och med år 2001 kommer samtliga pensionärer att betala skatt i det ordinarie skattesystemet. Därmed får de del av den skattesänkning som kristdemokraterna genomför genom en höjning av grundavdraget. Skattesänkningen ger 250 kronor mer per månad.

Från år 2001 har 460 miljoner kronor avsatts för att förbättra bostadstillägget för de sämst ställda pensionärerna.

Ramen för utgiftsområdet utökas med 1497 miljoner kronor år 2000 och med 1203 miljoner kronor år 2001 och 2002.

9.1.12 Utgiftsområde 12. Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgiftsområdet omfattar statens ekonomiska stöd till barnfamiljer bland annat i form av allmänna barnbidrag, föräldraförsäkring, underhållsstöd samt vårdbidrag till handikappade barn.

Familjens rätt att välja barnomsorgsform är en central utgångspunkt inom kristdemokratin. För att öka valmöjligheterna och mångfalden på barnomsorgsområdet bör ett vårdnadsbidrag på 10 procent av prisbasbeloppet (3660 kr) per månad och barn mellan 1 och 3 år införas från den 1/7 år 2000. Till följd av att vårdnadsbidraget gäller från den dag barnet fyller 1 år slopas de 90 garantidagarna i föräldraförsäkringen. Från och med år 2001 påbörjas en utbyggnad av vårdnadsbidraget så att det beloppsmässigt blir högre, 4000 kronor per månad. Från år 2002 avsätts medel för att ge föräldrarna till alla 3 – 6-åringar ett belopp som kan användas fritt under sammanlagt 360 dagar under den fyraårsperiod som barnet är fyllda 3 men inte 7 år.

Många barnfamiljer har drabbats hårt av regeringens budgetsaneringspolitik. Regeringens planerade barnbidragshöjning senareläggs ett år för att i stället möjliggöra omedelbara förbättringar för de barnfamiljer som har det sämst ställt ekonomiskt. Detta uppnås genom förbättringar i bostadsbidraget. Det särskilda bidraget i bostadsbidraget (den del som enbart beror på antalet barn) höjs med 100 kronor per månad och barn. De individuella inkomstgränserna i bostadsbidraget för makar/samboende avskaffas och den gemensamma inkomstgränsen sätts till 117000 kronor. Ytnormen för den bostadsbidragsgrundande ytan utökas med 10 kvadratmeter i respektive kategori. Från år 2001 förs medel motsvarande 50 kronor per barn över från det generella barnbidraget till förbättringarna i bostadsbidraget. Det innebär att det generella barnbidraget höjs från 750 kronor till 800 kronor år 2001, och till 900 kronor år 2002.

Kristdemokraterna föreslår vidare ett förbättrat adoptionsbidrag för internationella adoptioner. På motsvarande sätt som inom utgiftsområde 10 föreslås ett nytt beräkningssätt för SGI, vilket leder till att kostnaderna för föräldraförsäkringen kommer att minska. Se avsnitt 5.3. Kontaktdagarna i föräldraförsäkringen återinförs.

Jämfört med regeringen minskas ramen för utgiftsområdet med 641,5 miljoner kronor år 2000, utökas med 1293,5 miljoner kronor år 2001 och med 5350,5 miljoner kronor år 2002.

9.1.13 Utgiftsområde 13. Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Utgiftsområdet omfattar bidrag till arbetslöshetsförsäkringen, kostnader för kontant arbetsmarknadsstöd samt bidrag till lönegarantiersättning.

En viktig strukturereform för bland annat en bättre lönebildning är ökad finansieringsgrad i en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Arbetslöshetens kostnader synliggörs genom en högre a-kasseavgift, och den enskilde kompenseras mer än väl av sänkt inkomstskatt. Kristdemokraternas förslag att öka självfinansieringsgraden till 33 procent inom en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring gör att anslaget till detta utgiftsområde kan minska kraftigt.

Det är nödvändigt att förändra nuvarande regelverk för arbetslöshetsförsäkringen för att undanröja sådant som hindrar människor från att ta de jobb som ändå finns och erbjuds. Ett problem är att den arbetslöse i vissa lägen förlorar ekonomiskt, eller vinner väldigt lite, på att ta ett ledigt jobb jämfört med att uppbära arbetslöshetsersättning i kombination med övriga bidragssystem.

Kristdemokraternas samlade förslag om ökade resurser för fler tjänster inom vård, omsorg och skola, rättsväsende, försvar, skattemyndigheter och tull, samt kraftfulla företags- och tillväxtfrämjande åtgärder beräknas också leda till att trycket på arbetslöshetsersättningen kan minska något.

Sammantaget kan ramen för utgiftsområdet minskas med 6750 miljoner kronor år 2000, 8020 miljoner kronor år 2001 och 8230 miljoner kronor år 2002.

9.1.14 Utgiftsområde 14. Arbetsmarknad och arbetsliv

Utgiftsområdet omfattar utgifter för arbetsmarknadspolitiska åtgärder, arbetslivsfrågor och Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader. Dessutom ingår kostnader för statliga arbetsgivarfrågor. Inom utgiftsområdet återfinns också utgifter för jämställdhetspolitiska åtgärder samt kostnader för Samhall AB.

Kristdemokraterna anser att det är bra att volymmålet avskaffats vad gäller de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Volymmålet har resulterat i att många arbetslösa har placerats i närmast meningslösa åtgärder för att minska antalet öppet arbetslösa samt att den kvalificerade yrkesutbildningen för att möta efterfrågan på arbetskraft nedprioriterats. Borttagandet av volymmålet bör ge större förutsättningar för att åtgärderna blir bättre anpassade till den lokala situationen och den arbetslöses behov och förutsättningar.

Vi avvisar den arbetsmarknadspolitiska åtgärden flyttningsbidrag, vilket beräknas minska kostnaderna med 200 miljoner kronor.

Kristdemokraterna har länge drivit frågan om ökade anslag för lönebidrag till arbetshandikappade. 30 miljoner kronor ytterligare bör anslås för förbättrade lönebidrag.

Vidare föreslås vissa besparingar inom anslaget bidrag och upphandlingar inom arbetslivsområdet samt på administration på de centrala och regionala nivåerna inom Arbetsmarknadsverkets organisation.

Kristdemokraternas samlade förslag om ökade resurser för fler tjänster inom vård, omsorg och skola, rättsväsende, försvar, skattemyndigheter och tull, samt kraftfulla företags- och tillväxtfrämjande åtgärder beräknas också leda till att trycket på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna kan minska något.

Kristdemokraterna föreslår besparingar på en rad myndigheters administration. Detta gäller även Arbetsmarknadsverket och Arbetslivsinstitutet.

Sammantaget kan ramen minska med 2477 miljoner kronor år 2000, 2718 miljoner kronor år 2001 och 2718 miljoner kronor år 2002.

9.1.15 Utgiftsområde 15. Studiestöd

Utgiftsområdet omfattar utgifter för studiefinansiering för studier på gymnasienivå, vuxenstudier samt högskolestudier.

För att värna om utbildningskvaliteten har kristdemokraterna förespråkat en jämn och långsiktig utbyggnad av högskolan, med totalt sett något lägre antal platser än regeringens förslag. Därmed möjliggörs också särskilda satsningar inom högskolans område som beskrivs under utgiftsområde 16 *Utbildning och universitetsforskning*. Färre platser innebär vidare ett något lägre anslag för studiestöd.

Dagens studiefinansieringssystem har stora brister. Detta har vi pekat på i tidigare motioner samtidigt som vi efterlyst en reform på området. Det låga så kallade fribeloppet i dagens system medför orimliga marginaleffekter för den student som försöker påverka sin ekonomi genom arbete under sommaren. Dessa problem måste åtgärdas snarast och vi föreslår att 200 miljoner avsätts för detta redan år 2000. Detta finansieras genom att kravet på studietakt för rätt till fullt studiestöd förändras något. Kristdemokraterna beklagar samtidigt att regeringen inte presenterat förslag till nytt studiestödssystem i tid för att kunna träda i kraft år 2000.

Vi avvisar fortfarande att en mindre grupp vuxenstuderande får ett särskilt N/T-stöd.

Sammantaget innebär förslagen att utgiftsramen för utgiftsområdet minskas med 555 miljoner kronor 2000, 427 miljoner år 2001 och 237 miljoner kronor år 2001.

9.1.16 Utgiftsområde 16. Utbildning och universitetsforskning

Utgiftsområdet omfattar utgifter för skolväsendet, vuxenutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, högskoleutbildning och forskning.

Kristdemokraterna anslår 1100 miljoner kronor ytterligare till kommunsektorn nästa år för att bland annat ombesörja kvaliteten och genomföra nödvändiga förändringar i grund- och gymnasieskolan. Denna satsning återfinns under utgiftsområde 25.

Kunskapslyftet riktas till människor som av skilda anledningar saknar de nödvändiga kunskaper som krävs för delaktighet i samhället. Det ger vuxna en ny chans att få de kunskaper de tidigare inte fått. Antalet platser bör öka men regeringens tidigare förslag om att det femåriga projektet förlängs med ett halvår bör avvisas.

Också utbyggnaden av antalet högskoleplatser bör ske med höjd kvalitet och i en takt som organisationen maktar med. Vi står fast vid vårt tidigare förslag om 7 500 nya permanenta platser per år utöver den extra satsning som görs år 2000. Regeringen har sparat på tilldelningen per capita. Utbyggnaden av grundutbildningen sker därmed på bekostnad av kvaliteten – en utveckling som måste brytas. Dessutom saknas satsningar på utbildningar som på grund av sin art är dyrare, t ex utbildning för läkare, civilingenjörer och andra.

Kristdemokraterna anser att 200 miljoner kronor årligen bör satsas för att stärka kvaliteten inom delar av den högre utbildningen.

Kristdemokraterna avvisar, som beskrivits i avsnitt 5.3, regeringens förslag om maxtaxa inom den kommunala barnomsorgen, vilket minskar utgifterna på detta utgiftsområde.

Anslaget för utgiftsområdet föreslås i förhållande till regeringens förslag sammantaget minskas med 331 miljoner kronor år 2000, 2330 miljoner kronor år 2001 och 7832 miljoner kronor år 2002.

9.1.17 Utgiftsområde 17. Kultur, medier och trossamfund

Utgiftsområdet omfattar kulturområdet, bland annat muséer, konstnärer, teater, dans, musik, bibliotek, hemslojd, den samiska kulturen, trossamfund, idrott och folkbildning.

Trossamfundens lokalbidrag genererar både arbetstillfällen för byggbranschen och bevarar kulturmiljö. Anslaget för denna verksamhet har minskat drastiskt under de senaste åren. Anslaget för detta ändamål bör därför ökas med 3,5 miljoner kronor per år över regeringens förslag.

Länsmusiken som tidigare drabbats av kraftiga nedskärningar föreslås tillsammans med vissa regionala kultursatsningar få 15 miljoner kronor extra år 2000 och därefter 10 miljoner kronor årligen. En satsning görs också på Dramaten om 2 miljoner kronor årligen bland annat för upprustningsåtgärder.

I ideell verksamhet finns ett stort engagemang, vilket staten bör ta vara på och uppmuntra. Kristdemokraterna anslår 30 miljoner kronor under treårsperioden för utveckling av den ideella sektorn.

Statens bidrag till allmänna samlingslokaler föreslås utökas med 10 miljoner kronor årligen.

Kristdemokraterna föreslår även en nedsättning av momsen på barnböcker till 6 procent från år 2000. Från och med år 2002 föreslås även momsen på böcker sänkas till sexprocentsnivån. Dessa förändring framgår i avsnitt 5.1 bland de skatteförändringar som föreslås.

Sammantaget bör ramen för utgiftsområdet utökas med 42 miljoner kronor årligen den kommande treårsperioden.

9.1.18 Utgiftsområde 18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande.

Utgiftsområdet omfattar främst räntebidrag, bostadsbidrag, Bostadskreditnämndens verksamhet och länsstyrelserna. Avgörande för utfallet av anslaget för räntebidrag, det största anslaget inom området, är räntenivån och den allmänna ekonomiska utvecklingen.

Kristdemokraterna anser att fastighetsskatten permanent ska sänkas från 1,5 till 1,2 procent av taxeringsvärdet på bostadshus. Sänkningen på egna hem föreslås ske etappvis enligt vad som redovisas under avsnitt 5.2 i denna motion. Fastighetsskatten bör redan från år 2000 tas ut på enbart en tredjedel av markvärdet överstigande 150 000 kronor.

De individuella inkomstgränserna som bidragsgrund för bostadsbidragen slopas. Likaså anser vi att de snäva reglerna för den bidragsgrundande bostadsytan bör utvidgas. Den barnrelaterade delen av bostadsbidraget bör höjas med 100 kronor per

barn. Förbättringarna i bostadsbidraget finansieras från år 2001 genom en minskning av barnbidraget med 50 kronor per månad under utgiftsområde 12. Dessa medel förs över till detta utgiftsområde. Därmed gynnas de familjer som har en sämre ekonomisk situation. Vissa besparingar kan göras på räntebidragen eftersom fastighetsskatten sänks och att skatt bara ska tas ut på en tredjedel av markvärdet. Allergiska problem bland barn och ungdomar ökar kontinuerligt. Kristdemokraterna föreslår därför en mer offensiv satsning på allergisanering av bostäder, förskolor och skolor. Delar av de lokala investeringsprogrammen avvisas år 2000 och de avvisas helt fr.o.m. år 2001.

Boverket åläggs ett sparkrav på 5%, vilket minskar anslaget med 7 miljoner kronor.

Ramen för utgiftsområdet kan sammantaget ökas med 230 miljoner kronor år 2000 och reduceras med 761 respektive 670 miljoner kronor för åren 2001 och 2002.

9.1.19 Utgiftsområde 19. Regional utjämning och utveckling

Utgiftsområdet omfattar främst utgifter för olika former av företagsstöd, medel för medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram samt medel från EG:s regionalfond.

Trots att vi upplevt en ny flyttvåg från landsbygden har regeringen varit passiv på det regionalpolitiska området. Att skapa förutsättningar för en livskraftig landsbygd med människor i alla åldrar och med arbetsmöjligheter, god service, bra miljö och rik kultur är ett centralt mål för den kristdemokratiska regionalpolitiken.

Regionalpolitiken kan inte ses isolerad och därför måste den statliga sektorspolitiken ta regionalpolitisk hänsyn. Regionalpolitiska konsekvensanalyser måste upprättas innan beslut tas som påtagligt kan komma att förändra förutsättningarna i områden som är beroende av en aktiv regionalpolitik.

För landsbygdens utveckling är det också av stor betydelse att samhällsservicen, det vill säga utbildning, kultur, samlingslokaler, kommunikationer etc, hålls på en rimlig nivå. En översyn av den nationella stödområdesindelningen är ett annat kristdemokratiskt krav. Denna borde ingå i den översyn av regionalpolitiken som den nyligen tillsatta regionalpolitiska utredningen skall göra.

Kristdemokraterna föreslår inga utgiftsförändringar som påverkar regeringens föreslagna ram för utgiftsområdet.

9.1.20 Utgiftsområde 20. Allmän miljö- och naturvård

Utgiftsområdet omfattar bl a frågor rörande hushållning med naturresurser, biologisk mångfald och naturvård, vatten- och luftvård, avfallsfrågor, miljöskydd, kemikaliekontroll, strålskydd och säkerhetsfrågor kopplade till kärnkraften samt internationellt miljösamarbete.

På detta område finns goda skäl till förstärkningar efter lång tid av nedrustning. Regeringens politik är otillräcklig. Framför allt bör kalkningsanslagen förstärkas och förutom sjökalkning bör kostnaderna för skogskalkning föras in under detta utgiftsområde. Dessutom förstärks Kemikalieinspektionen med ytterligare resurser, och det lokala Agenda21-arbetet ges extra stöd.

Utgiftsområdets ram bör utökas med 85 miljoner kronor för år 2000 och 2001 och med 100 miljoner kronor år 2002.

9.1.21 Utgiftsområde 21. Energi

Utgiftsområdet omfattar bl a energiforskning och energiteknisk utveckling, investeringsbidrag samt stöd för eleffektivisering och minskad elanvändning.

Kristdemokraterna anser att kärnkraften skall avvecklas, men i takt med att förnybara energislag kan fasas in. Forskning och utveckling av alternativa energislag är således ett viktigt inslag i energipolitiken, bland annat för att undvika uppbyggnad av fossilgasanvändning. Det energipolitiska programmet har inte visat sig vara framgångsrikt i varje del, tvärtom har regeringen löpande tvingats korrigera delprogram som inte visat sig ge förväntad effekt. Mot denna bakgrund kan anslaget till energiforskning minskas med 200 miljoner under vart och ett av de kommande tre åren.

Som ett led i de sparkrav som kristdemokraterna ställer på ett antal myndigheter föreslås anslaget till Statens energimyndighet minskas med 5 procent, 5 miljoner kronor.

Sammantaget kan ramen för utgiftsområdet minskas med 205 miljoner kronor årligen.

9.1.22 Utgiftsområde 22. Kommunikationer

Utgiftsområdet omfattar väg- och banhållning, vägtrafik, järnvägstrafik, sjöfart, luftfart, postbefordran, telekommunikationer och övergripande IT-frågor.

Kristdemokraterna anser att Sveriges tillväxt är beroende av goda transportmöjligheter. Trots detta har regeringen gjort stora nedskärningar på vägunderhållet. För att nollvisionen ska ha någon substans krävs att de farligaste vägsträckorna byggs om till fyrfilig väg med mittbarriär. Kristdemokraterna vill utöver regeringens förslag beträffande vägunderhåll anslå 300 miljoner kronor år 2000, 200 miljoner kronor för år 2001 och 100 miljoner kronor för 2002. Detta finansieras delvis genom en omfördelning inom ramen.

Besparingar görs på Väg- och Banverket.

Sammantaget bör utgiftsramen för år 2000 ökas med 240 miljoner kronor, för år 2001 med 140 miljoner kronor och för år 2002 med 60 miljoner kronor.

9.1.23 Utgiftsområde 23. Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna jordbruk, fiske, trädgårdsnäring, rennäring, djurskydd, djurhälsovård, livsmedelsfrågor, skogsnäring samt högre utbildning och forskning som rör vård och nyttjande av biologiska naturresurser.

Kristdemokraternas jordbrukspolitik syftar till fortsatt användning av åkermarken för livsmedelsproduktion. Förutsättningarna för jordbruket ska vara lika konkurrensvillkor med omvärlden och därför ska skatter och avgifter på el- och eldningsolja, diesel samt handelsgödsel harmoniseras med övriga EU-länder, i linje med förslagen i den så kallade Björkska utredningen *En livsmedelsstrategi för Sverige* (SOU 1997:167). Detta är en förutsättning för att jordbruket ska finnas kvar som basnäring i hela landet och möjliggör fullt utnyttjande av befintliga EU-ersättningar. En lättnad av jordbrukets s.k. skatteryggsäck kommer också trädgårdsnäringen till godo.

Regeringens misslyckade förhandlingsresultat inom EU vad gäller Sveriges möjligheter att få del av det s.k. miljöprogrammet är oacceptabelt. Kristdemokraterna föreslår att detta kompenseras med nationella medel. Således ökar anslaget för Miljö, struktur och regionala åtgärder med 545 miljoner kronor årligen.

En ökad satsning på exportfrämjande åtgärder är ytterligare ett sätt att stärka den svenska livsmedelsnäringen. Att staten ska bära kostnader för kartavgifter och djurdatabas samt genomföra avsevärda förenklingar av jordbruksbyråkratin är andra kristdemokratiska förslag.

Norrlandsjordbrukets utsatta situation måste leda till extra åtgärder. Skogsbruket får med kristdemokraternas förslag en rejäl förstärkning genom de kalkningsinsatser som redovisats under utgiftsområde 20.

Sammantaget innebär vårt budgetförslag med sänkta skatter och ökade satsningar på jordbruket ett nettotillskott för näringen med cirka 1,7 miljarder kronor.

För utgiftsområdet innebär förslagen sammantaget att ramen utökas med 598 miljoner kronor för år 2000, och med 583 miljoner kronor år 2001 och 2002.

9.1.24 Utgiftsområde 24. Näringsliv

Utgiftsområdet omfattar näringspolitik, teknologisk infrastruktur, konkurrensfrågor, teknisk forskning och utveckling, utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande samt konsumentfrågor.

Inriktningen av kristdemokraternas näringspolitik vilar på kunskapen om att arbete och välfärd åt alla bara kan uppnås genom att individer, familjer och företag tillsammans tillåts att utvecklas och växa med trygga och stabila regler. Det privata näringslivet har varit, är, och kommer att vara ryggraden för Sveriges välfärd. De nya jobben skapas när enskilda människor finner det mödan värd att starta eller vidareutveckla ett företag.

Det sammantagna näringsklimatet skapas genom skatte-, energi-, arbetsmarknads- och näringspolitiken, tillsammans med den övergripande ekonomiska politiken, och måste inriktas på att identifiera och undanröja existerande hinder för startande och utvecklande av företag. För att förbättra förutsättningarna för företagsamheten har den av regeringen tillsatta Småföretagardelegationen presenterat 71 förslag, vilka har legat på departementet i snart ett år. Få av dem har blivit verkliga och regeringen skjuter återigen upp presentationen av konkreta förslag till nästa budgetproposition.

Bland de hinder som fortfarande kvarstår för företagarna kan nämnas den stela arbetsrättslagstiftningen, det krångel som omgärdar företagandet, dubbelbeskattningen av riskkapital, brister i utbildningssystemet och inte minst skattereglerna för den privata tjänstesektorn.

Beträffande regeringens anslag på satsningar på Östersjöregionen anser vi att detta förslag för utökat företagsstöd bör avvisas av riksdagen. Kristdemokraterna förespråkar generella åtgärder för att förbättra företagsklimatet i landet istället för riktade stödåtgärder till vissa företag och till vissa regioner.

Besparingar görs på NUTEK:s förvaltningskostnader och på Konsumentverket. En satsning görs samtidigt på Konkurrensverket. Regeringens s.k. omstruktureringsbidrag på 45 miljoner kronor avvisas.

Ramen för utgiftsområdet kan minskas med 153 miljoner kronor år 1999, 353 miljoner kronor år 2000 och 283 miljoner kronor år 2001.

9.1.25 Utgiftsområde 25. Allmänna bidrag till kommuner

Utgiftsområdet omfattar merparten av statens bidrag till kommuner och landsting.

Kristdemokraterna anser att kommunsektorn behöver ett tillskott utöver de medel regeringen anslår för att täcka in den högre ambitionsnivå som kristdemokraterna har, bland annat vad gäller antalet vårdplatser. Tillskottet bör vara 1,1 miljarder kronor år 2000 och 2001 samt 1,3 miljarder kronor år 2002.

Kristdemokraterna föreslår i denna motion en rad åtgärder som får ekonomiska konsekvenser för kommunsektorn. Dessa effekter regleras i enlighet med finansieringsprincipen, vilket innebär att ramen för utgiftsområdet sammantaget minskar år 2001 och 2002. Se avsnitt 6 i denna motion för en utförligare redovisning av de effekter som påverkar kommunsektorn och den bedömning kristdemokraterna gör beträffande det framtida resursbehovet.

Ramen för utgiftsområdet kan sammantaget ökas med 463 miljoner kronor år 2000, minskas med 530 miljoner kronor år 2001 och 1170 miljoner kronor år 2002.

9.1.26 Utgiftsområde 26. Statsskuldräntor m.m.

Utgiftsområdet omfattar utgifter för räntor på statsskulden och oförutsedda utgifter. Från och med 1998 ingår även Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning.

Kristdemokraterna föreslår en ökad utförsäljning av statliga företag under den kommande perioden med netto 10, 20 respektive 30 miljarder kronor mer än det regeringen räknar med. Det förbättrade saldo som därvid uppstår på statsbudgeten innebär lägre statsskuld och därmed lägre räntekostnader för statsskuldens hantering. Den positiva ränteeffekten till följd av detta gör att ramen enligt regeringens redovisade känslighetskalkyler kan minskas med 0,3 miljarder kronor år 2000 och åren därefter med 1,2 respektive 2,2 miljarder kronor.

Vid utförsäljningstillfället förutsätts utförsäljningen göras på ett sådant sätt att den netto inbringar de ovan angivna beloppen efter det att den framtida avkastning som staten eventuellt går miste om i de fall en sådan finns inräknad i budgeten är avräknad.

Sammantaget kan ramen för utgiftsområdet minskas med 300 miljoner kronor år 2000, 1200 miljoner kronor år 2001 och 2200 miljoner kronor år 2002.

9.1.27 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Kristdemokraterna föreslår, av lätt insedda skäl, ingen förändring av ramen för detta utgiftsområde. I en särskild motion för utgiftsområdet har kristdemokraterna i samband med riksdagens budgetbehandling hösten 1998 redovisat den principiella hållning kristdemokraterna anser att Sverige bör ha när det gäller den svenska medlemsavgiftens storlek i EU: s långsiktiga budgetarbete.

Kristdemokraterna anser att det av riksdagen antagna målet för den svenska EU-budgetpolitiken behöver kompletteras. Den nuvarande målsättningen innebär bl a att Sverige skall verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom unionen. Målen innebär även att Sverige skall verka för en förbättrad budgetdisciplin vid användningen av EU:s budgetmedel. Något mål om att Sveriges andel av EU:s budget borde minska har inte antagits.

TABELL 9.1 FÖRDELNING PÅ UTGIFTSOMRÅDEN OCH UTGIFTSTAK ÅR 2000 TILL 2002

Förändringar i förhållande till regeringens förslag till ramar

UTGIFTSOMRÅDE	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringens förslag		
	2000 Tkr	2000 Tkr	2001 Mkr	2002 Mkr
1 Rikets styrelse	4 460 583	-441 000	-563	-263
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 578 345	-79 000	-81	-84
3 Skatteförvaltning och uppbörd	5 921 618	+280 000	+280	+280
4 Rättsväsendet	22 667 103	+320 000	+290	+200
5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 983 393	±0	±0	±0
6 Totalförsvaret	46 648 614	+1 390 000	+400	+1 000
7 Internationellt bistånd	13 236 909	+1 100 000	+1 355	+1 800
8 Invandrare och flyktingar	4 900 562	-12 000	-312	-7
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	25 362 652	+224 000	+474	+473
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	92 470 469	-3 675 000	-6 235	-6 585
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	33 618 800	+1 497 000	+1 203	+1 203
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	44 755 500	-641 500	+1 294	+5 351
13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	30 573 000	-6 750 000	-8 020	-8 230
14 Arbetsmarknad och arbetsliv ¹	46 129 988	-2 477 000	-2 718	-2 718
15 Studiestöd	20 981 447	-555 000	-427	-237
16 Utbildning och universitetsforskning	32 572 588	-331 000	-2 330	-7 832
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 570 486	+42 000	+42	+42
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	15 592 068	+230 000	-761	-670
19 Regional utjämning och utveckling	3 310 433	±0	±0	±0
20 Allmän miljö- och naturvård	1 721 371	+85 000	+85	+100
21 Energi	1 445 526	-205 000	-205	-205
22 Kommunikationer	25 532 440	+240 000	+140	+60
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	9 726 327	+598 000	+583	+583
24 Näringsliv	2 983 313	-153 000	-353	-283
25 Allmänna bidrag till kommuner	97 666 700	+463 000	-530	-1 170
26 Statsskuldräntor m.m.	81 810 000	-300 000	-1 200	-2 200
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	23 083 000	±0	±0	±0
Minskning av anslagsbehållningar	6 000 000	±0	±0	±0
Summa utgiftsområden¹	705 303 235	-9 150 500	-17 590	-19 393
Summa utgiftsområden exklusive statsskuldräntor¹	623 493 235	-8 850 500	-16 390	-17 193
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	140 033 800	0	0	0
Summa takbegränsade utgifter ¹	763 527 035	-8 850 500	-16 390	-17 193
Budgeteringsmarginal ¹	1 472 965	850 500	390	-7807
Utgiftstak för staten	765 000 000	-8 000 000	-16 000	-25 000

1) Inklusive korrigering av regeringens felräkningar.

9.2 Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten omfattar från och med år 1999 endast inkomstbaserade ålderspensionsförmåner. Kristdemokraterna står som ett av fem partier bakom den pensionsuppgörelse om det nya pensionssystemet som träffats och beslutats i riksdagen under våren 1998. Därmed har vi inte några ändringsförslag vad avser det nya pensionssystemet.

9.3 Budgeteringsmarginalen

Regeringen räknar med en budgeteringsmarginal på knappt 1,5 miljarder kronor för år 2000 och 3,7 respektive 22,6 miljarder kronor för år 2001 och 2002. Detta är 2,1, 12,4 respektive 11,1 miljarder lägre än vad regeringen räknade med i vårpropositionen för sex månader sedan. Detta visar att regeringen nu definitivt har frångått den budgetdisciplin som den tidigare sagt sig värna om. Till skillnad från alla tidigare propositioner som behandlat frågan om budgeteringsmarginalen inom ramen för den nya budgetprocessen skrev regeringen i våras öppet att *”Vad gäller de därpå följande åren [2001 och 2002] skall budgeteringsmarginalen även omfatta utrymmen för framtida reformer på budgetens utgiftssida.”*

Regeringen har budgeterat med en alldeles för snäv marginal för innevarande år och de kommande två åren.. Ursprungligen var dessa marginaler mer tilltagna, men genom utgiftsreformer har de successivt sänkts. Detta har tvingat regeringen till de panikartade åtgärder för att klara utgiftstaket som förra gången huvudsakligen drabbade biståndet och nu huvudsakligen drabbar arealbidragen inom jordbrukssektorn. Detta visar tydligt att regeringen inte har en tillfredsställande kontroll på statsutgifterna.

För år 2002 redovisar regeringen en budgeteringsmarginal på ca 22,6 miljarder kronor. Detta är som redovisats ovan 11,1 miljarder lägre än i vårpropositionen, men den är fortfarande så hög att regeringen med all sannolikhet planerar att använda den för nya utgiftsreformer.

Kristdemokraterna menar att detta är en helt felaktig användning av budgeteringsmarginalen, som strider mot alla de intentioner regeringen själv angivit i tidigare propositioner. Budgeteringsmarginalen ska enbart vara en buffert för att klara förändringar i den makroekonomiska och demografiska förändringar, samt den osäkerhet som följer av systemet med anslagssparande och anslagskredit.

Kristdemokraterna föreslår därför en viss utökning av budgeteringsmarginalen år 2000 och 2001. För år 2002 föreslår vi en minskning med ca 7,8 miljarder kronor. Därmed kommer budgeteringsmarginalen att motsvara knappt 2 procent av de totala utgifterna, vilket ligger i linje med den ursprungliga praxisen för hur marginalen ska beräknas.

9.4 Utgiftstak för staten

I de ovanstående tre avsnitten har vi redogjort för våra förslag till fördelning av medel per utgiftsområde åren 2000 till 2002, att vi står bakom det regeringen föreslår vad

gäller ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten, samt vår syn på budgeteringsmarginalen.

Kristdemokraternas totala nettoförändring på utgiftsområden (exklusive statsskuldräntorna) gör att utgiftstaket för år 2000 bör vara 8 miljarder kronor lägre än vad regeringen föreslagit, 16 miljarder kronor lägre för 2001 och 25 miljarder kronor lägre för år 2002. Det statliga utgiftstaket bör därmed fastställas till 757 miljarder kronor år 2000, 774 miljarder kronor år 2001 och 789 miljarder kronor år 2002.

9.5 Utgiftstak för den offentliga sektorn

Utgiftstaket för den offentliga sektorn består av summan av det statliga utgiftstaket och den beräknade kommunala utgiftsnivån med avdrag för interna transaktioner mellan stat och kommun. Kombinationen av kristdemokraternas förslag till lägre utgiftstak för staten och ett större utrymme för kommunsektorn ger en nettoförändring av det offentliga utgiftstaket med -7 miljarder kronor år 2000, -14 miljarder kronor år 2001 och -24 miljarder kronor år 2002. De interna transaktionerna mellan stat och kommun antas netto vara oförändrade i förhållande till regeringens förslag.

Kristdemokraternas förslag till utgiftstak för den offentliga sektorn redovisas på total nivå i tabell 9.2

TABELL 9.2 UTGIFTSTAK FÖR DEN OFFENTLIGA SEKTORN

Miljarder kronor	2000	2001	2002
Staten inklusive ålderspensionssystemet	757	774	789
Kommunsektorn	480,1	498,1	512,3
Interna transaktioner	-178	-185	-183
Summa offentlig sektor	1059	1087	1118
Procent av BNP	51,9%	51,1%	50,4%

Anm: BNP enligt regeringens prognos i budgetpropositionen

10 Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som förordas i motionen (avsnitt 4),
2. att riksdagen fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten får år 2000 till 757 miljarder kronor, för år 2001 till 774 miljarder kronor och för år 2002 till 789 miljarder kronor,

3. att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 2000 (avsnitt 5.1, 5.2 och 8.1),
4. att riksdagen beslutar om fördelning av utgifterna för budgetåret 2000 på utgiftsområden i enlighet med vad som anförs i motionen (avsnitt 9, tabell 9.1),
5. att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2001 och 2002 som riktlinje för regeringens budgetarbete (avsnitt 9.1 tabell 9.1),
6. att riksdagen godkänner beräkningen av de offentliga utgifterna för åren 2000–2002 (avsnitt 9.5, tabell 9.2).

Stockholm den 5 oktober 1999

Alf Svensson (kd)

Dan Ericsson (kd)

Jan Erik Ågren (kd)

Maria Larsson (kd)

Ragnwi Marcelind (kd)

Inger Davidson (kd)

Mats Odell (kd)

Göran Hägglund (kd)

Chatrine Pålsson (kd)